

Kokoelma sotapäiväkirjoja

Sisällysluettelo

Pohjois-Suomen ryhmän sotapäiväkirja 8.10. - 4.11.1939	2
Kuhmon ryhmän sotapäiväkirja 4.11.1939 klo 15.00 - 6.12.39 klo 13	8
Kuhmon ryhmää koskeva sotapäiväkirja 6.12.39 klo 13.00 - 19.2-40 klo 24	9

Tässä tiedostossa on kokoelma talvisodan aikaisia sotapäiväkirjoja koskien Kuhmon taisteluita. Päiväkirjat ovat kirjoitettu puhtaaksi alun perin käsin kirjoitetuista Sota-arkistossa säilytettävistä alkuperäiskappaleista. Mahdolliset muut merkinnät, kuten alleviivaukset ja yliviivaukset on pyritty säilyttämään.

Kopioitu Sota-arkiston arkistomateriaaleista. PDF-muotoon muunsi ja sisällysluettelolla varusti Urpo Lankinen.

Pohjois-Suomen ryhmän sotapäiväkirja 8.10. - 4.11.1939

8.10.-39

22.20 Rv. E:n henkilökunnan ensimmäinen osa matkusti Helsingistä Kajaaniin

9.10.

10.27 Saapui Kajaaniin
Esikunnan tähän osaan kuuluivat:
Eversti Viklund
Kapteeni Rautavaara
Viestipäällikkö Raita
Kanslia-apulainen, neiti L. Salminen
11.19 Kapteeni Vihma lähti Lieksasta
17.18 Kapt. Vihma saapui Kajaaniin
22.30 Rv. E:n henkilökunnan toinen osa matkusti Helsingistä

10.10.

10.27 Saapui Kajaaniin
Rv. E:n toiseen osaan kuuluivat:
Kenr. maj. Tuompo
Intendentti Heiskanen
Luutn. Salske
Reviisori, neiti Lehto
Kanslia-apulainen, rva Alko
Kanslia-apulainen, neiti Jyllenbögel
18.00 Rv. E oli järjestetty toimintakuntoon

11.10.

12.00 Kenr. maj. Tuompo piti Rv. E:n upseereille puhuttelun
12.15 Kenr. maj. Tuompo tarkasti esikunnan
15.00 Kapt. Rautavaara ja kad.alikers. Setälä lähtivät Lieksaan.

12.10.

06.00 Kenr. maj. Tuompo ja luutn. Salske lähtivät Lieksaan y.m.

13.10.

07.30 Kenr. maj. Tuompo ja luutn. Salske palasivat Kuhmosta

15.10.

06.00 Kenr. maj. Tuompo ja luutn. Salske lähtivät Suomussalmelle y.m.

16.10.

11.30 Kenr. maj. Tuompo ja luutn. Salske palasivat Kuusamosta joukkoja tarkastamasta.

21.10.

19.00 Eversti Viklund kävi Lieksassa tarkastamassa joukkoja

27.10.

09.00 Kenr. maj. Tuompo antoi käskyn reserviläiskeskuksen miesten lomauttamisesta.
13.00 Kenr. maj. Tuompo piti reserviläiskeskuksen miehille pääkatselmuksen.

18.11.

12.00 Sisäasiain ministeri Kekkonen tarkasti yhdessä kenr. majuri Tuompon kanssa Kajaanissa olevat joukot, jotka suorittivat ohimarssin. Välittömästi sen jälkeen lähtivät ministeri Kekkonen ja kenraalimajuri Tuompo tarkastamaan muita harjoituskeskuksia.

21.11.

14.00 Kenraalimajuri Tuompo ja luutnantti Salske palasivat tehtyään min. Kekkonen seurassa tarkastusmatkan Lieksaan, Kuhmoon ja Suomussalmelle.

28.11.

- 17.10 Vihollinen ylittänyt rajan Petsamon Haminatunturissa ja vienyt siellä olevan 3-miehisen tähytysvartion mennessään rajan taa.
- 30.11
- 00.02 - 00.20 Ilmoitettu harj.keskuksiin että Venäjä katkaissut 29.11. klo 22.30 diplomaattiset suhteet maahamme. Hälytysvalmiutta tehostettu.
- 07.00 Vihollinen hyökännyt Kivivaaran vartion kimppuun 20 miehen vahvuusena. Oma vartio vetäytyy, 1 mies kateissa.
- 07.18 Vihollinen hyökännyt rajan yli Vaitolahteen. Oma vartio vetäytyy Kervantoon.
- 08.20 Venäläiset ylittäneet rajan Kokko järven eteläpuolella. Pusurinjoen kohdalla, sekä Inarin vartion kohdalla, parin joukkueen vahvuusena jv vahvistettu krh:lla Omat partiot taistelussa. Vihollisella 4 - 5 kaa
- 09.00 Raateen suunnalla kivääriammuntaa. Yhteys Likoharjuun poikki.
- 09.32 Os. 13 / Ka. HK:n konekiväärit määrätty it. aseisiin.
- 09.35 Vihollinen vallannut Kalastajasaarenon. Pääosa omista voimista saatu laivoilla Petsamoon.
- 09.45 Vihollinen ylittänyt rajan Kuusijärvellä 10 m. vahvuusella partiolla, suunta luoteiseen.**
- 09.45 Viisi tiedustelukonetta Petsamon yläpuolella.
- 10.00 Kolme pommikonetta Liinahamarin.
- 10.00 Vihollinen ylittänyt rajan Laarasjärvellä, Laijärvellä ja Huossanjärvellä
- 10.15 Vihollispartio tullut Raateen vartioon, samoin Raatejärven pohjoispuolitse. Lehtovaaraan tullut Lonkan suunnalta ½ joukkuetta vihollisia.
- 10.30 Liinahamarissa pommikoneet ampuneet taloja ja autoja.
- 10.45 Kaksi pommikonetta kasarmin yli Parkkinassa.
- 10.55 10 pommia putosi vuonoon Trifonassa. Liinahamarissa ammuttu lentokonetta huonolla tuloksella.
- 11.20 3 viholliskonetta pommittanut Kemijärveä osumatta.
- 11.25 Vihollinen ylittänyt rajan Hanhivaaran kohdalla Kurtilla.
- 11.45 Annettu määräys, että 2 / os 13:n on lyötävä takaisin Inarissa ylitullut vihollinen ja yksi komppania os. 6:stä autoilla Hattuvaaraan.
- 14.00 Kaksi sotalaivaa etäällä ... ja Vuorengin edustalla. Jäämeri ylittänyt ... palannut takaisin lentokoneiden ahdistamana. Konehavaintoja Salmijärvellä, Heteojalla, Nautsissa.
- 14.25 Vihollinen jatkaa hyökkäystä Inarin suunnassa. Oma vartio vetäytynyt Liettavaisen ahon ohitse. Kivivaaran vartio vetäytynyt A-puolustuslinjan taakse. ärhkovaaraan lähetetty 1 joukkue ottamaan yhteyttä.
- 16.20 Kuivajärven ja Viiangin osastot Saarivaaraan, josta tiedustelu Kuivajärven, Viiangin ja Raatevaaran suuntiin
- 16.55 Rajanylitys sallittua
- 17.35 Jonkeri vapaa. Kuusijärven suunnassa vihollinen Havukassa samoin Hukkajärvellä**

01.12.

- 07.55 Tuntikylän vartio kuullut rajalta liikettä, yksi joukkue Kortessalmella
- 09.30 Osasto Kekkonen Miinoan suunnassa, klo 6.30 partiot rajan yli Roukkulaan ja Omeliaan Vihollinen edennyit Saunanjärven suunnassa Löytövaaran korkeudelle. Pataljoona valmistautuu hyökkäämään. Klo 5 vahvat partiot Kolvasjärvelle ja Koroppiin.**
- 09.30 lentäjän ilm. mukaan tiellä Aimolahti - raja 2 kolonaa á 5-10 hevosta, toinen matkalla rajalle toinen palaamassa Kev.K.tyk ptri 4 tykkiä m/02 matkalla rajalle. Tiellä Aimolahti - Lentiira 5-10 autoa. Rajan läheisyydessä seurattu vähän jv:ä ulko- ja sisämajoituksessa. Lentiiran - Aimolan tie paljon käytetty, ruskea. Rukajärvellä ja Ontrosenvaarassa jv:ä majoitettuna taloihin. Tiellä Repola - Ontrosenvaara ei kuljetuksia, tie vähän käytetty.**
- 10.00 Vihollinen edennyit Kuhmon suunnalla Losoon.**
- 10.40 Yksi viholliskomppania etenemässä Hattuselkosesta lounaaseen Änäkäisen länsipuolelle.
- 11.00 Inarin suunnalla kova vihollisvastus. Ampua Krh:illä. Omat joukot Kuotinlammella.
- 11.47 Tulitaistelu jatkuu. Omat voimat saaneet vahvistusta ja pitävät puoliaan.
- 12.00 Petsamossa vihollinen vallannut Kaakkurin kylän. Hävitystyöt toimeensaatu. Ei mairinnousuja.
- 13.00 Tiedustelu suoritettu tiellä Uhtua - Aittola klo 9.40 - 10.20 välisenä aikana, jolloin havaittiin
- 1/ kahdessa eri paikassa kuormattuja autoja n. 10 kpl kummassakin
  - 2/ tyhjiä autoja n. 13 kpl erään taloryhmän kohdalla
  - 3/ n. 5 km rajalta tien varrella 3 kpl k. tykkejä
  - 4/ Tiellä liikkeellä rajaa kohti jatkuvana hajanaisena virtana yksit. autoja, joukkoja ja hevosia pienemmissä ryhmissä ilman ajoneuvoja, myös ilman satuloita
  - 5/ kaksi n. komppanian suuruista marssirivistöä tiellä suuntana raja
  - 6/ Tien varsilla telttamajoituksessa joukkoja, samoin taloissa
  - 7/ Tie vilkkaasti liikennöity, runsaasti joukkoja liikkeellä
  - 8/ Vuoninen vaikuttaa jonkinlaiselta keskuspaikalta (esik. varikkoja?)

- 9/ Pudotettu 4 pommia autoryhmiin
 10/ Koneesta ammuttu joukkoja ja hevosryhmiä, hevosia nähty kaatuvan. Koneita ammuttu kke:illä kerran, 3:lla yhtäaikaan, mutta tuloksetta. Lumipyry kova, pilvet 50 - 100 m korkeudessa.
- 13.06 Ratsupartio nähty lähellä Tulomussalmen kirkonkylää. Suunta etelään. Linnansalmessa kivääriltä.
13.35 Vihollinen vetäytyy pois Saunajärven suunnalla. Etulinjassa olevaan komppaniaan ei yhteyttä.
- 13.40 Osasto Kontula autoilla Suomussalmen kirkonkylään.
 14.40 Kiannan kylää evakuoidaan. Juttuanrannan osasto vetäytynyt Linnansalmen länsirannalle. 10 miestä Keträssä. Piispajärven puhelinpartio paikoillaan. Osastoa kehoitettu aktiivisempaan toimintaan.
- 15.15 Eteneminen jatkuu Kuotinlammen seudulla, vaikkakin hitaasti. Kivivaaran suunnalla kosketus viholliseen klo 14.43. Eteneminen jatkuu.
- 15.50 Saunajärven suunnalla noin patl. vahvuinen vihollinen. Edessä ollut komppania irrottautuu.**
18.00 Kuusijärven suunnalla omat voimat vetäytyneet Saunajärven Kannakselle, johon asettuneet puolustukseen. Partio käynyt rajan takana kohtaamatta vihollismiehitystä. Keli raskas.
- 18.10 Mäntyniemessä pk. ja kp. tulta, valoraketteja. Kenttijärvellä yhteys poikki.
 19.15 Mäntyniemen vartio vetäytyy Paanajärven pohjoispuolitse.
 Kivivaaran suunnan, Inarin suunnalla osa pääsi Laarikätkön korkeudelle, osa Kuortin lammin luona ... aseita. Omat tappiot pienet, vihollisia 50 - 60 kaatunutta. ... toiminnassa
- 19.55 Suomussalmen Raatteen suunnalla klo 14 alkanut hyökkäys keskeytetty klo 18 raskaan kelin takia. Asema ennallaan.
- 20.01 Vihollisen hyökkäys Suomussalmen Raatteen tien suunnassa klo 13.30 - 14.30 torjuttu. Vaikutti väkivaltaiselta tiedustelulta.
- 20.35 Mäntyniemestä vetäydytään edelleen, yhteys poikki. Toimenpiteisiin ryhdytty yhteyden saamiseksi. Laukaustenvaihdon kuultu uudistuvan. Kenttijärvellä edelleen yhteys poikki. Sen saamiseksi ryhdytty toimenpiteisiin. Partio lähetetty Hossaan.
- 21.20 Sallassa vihollinen komppanian vahvuusena. Nasalammen - Ahkio-ojan maastossa ilman suksia. Petsamon suunnalla komppanian vahvuinen vihollinen. Kunnalliskodin maastossa 2 - 3 joukkuetta. Kaakkurissa Maattivuonossa ylittynyt vihollinen. Komppanian vahvuinen vihollinen kärsinyt edetessään suuria tappioita.
- 22.30 Lieksan suunnalla joukot saavuttivat linjan 800 m etelään Hattuselkosesta. Toiminta jatkuu ja
 23.20 Petsamon suunnalla komppanian pääosat Naamaovissa, Yläluostarilla joukkue, Alaluostarilla puolijoukkue, satamalaitteet ja laivat hävitetty.
- 23.30 Vihollinen tehnyt Nurmijärven suunnalla Hattuselkosen kohdalla voimakkaan vastahyökkäyksen. Omat joukot vetäytyvät.
- 23.40 RE:n käsky: Osasto Seitamo pitää aseman, taistelupartioita varsinkin Palkinjärven eteläpuolitse. Päävoimat jatkavat hyökkäystä Kivivaaran suuntaan.
- 02.12.**
00.15 RE:n käsky: Saunajärven kannas pidettävä, kosketus viholliseen taistelupartioin
- 00.30 RE:n käsky: Suomussalmen päävoimat pitävät nykyiset asemansa. Reservi säilytettävä. Taistelupartioita Salmijärvellä ja Kuhmon tieltä Raatteen suuntaan.
- 01.59 Os. A miehittämässä Änäkäisen asemia os. B siirtymässä Nurmijärvellä
 03.54 Laklavaara - Laklajoki hallussamme. Vanki kuulusteltavana.
- 08.00 Jonkerin vartio kuullut laukaustenvaihtoa Kievarisjärveltä itään. Saunajärven kannaksella kosketus viholliseen. Taistelu illalla tapahtui Riihivaaran - Kolvasjärven välillä ja lienee taistelussa ollut tiedustelua suorittava joukkue. Vihollinen Loson maastossa vahvoin voimin. Hukkajärven suunnalla 10 - 20 suuruinen vihollispartio käynyt n. 300 rajan takana. Keli edelleen raskas.**
- 09.45 Vihollinen Saunajärven kannaksella. Hukkajärvellä oma partio tuhonnut yhden talon miehityksen.**
 09.45 Sallassa vihollinen saapunut Uulantoinvaaraan.
 09.59 Partiot toiminnassa Suomussalmen suunnassa. Aamulla vähäistä laukausten vaihtoa.
- 11.20 Kuusamon suunnalla hyökkäsi 1.12. klo 17.30 kk:lla vahvistettu joukkue Mäntyniemeen. Kenttijärvellä hyökkäsi 1.12. klo 14 komppanian vahvuinen vihollinen. Omat partiot kosketuksissa.
- 11.50 Ilmoitus päämajaan, että vihollisen lyöminen Lieksan suunnalla mahdollista, jos apua saataisiin. Tilanne Suomussalmella muodostuu vakavaksi Kiannanjärven jäädyttyä.
- 12.05 Mäntyniemen vartio vahvistettuna Ruskeakallion itäpuolelle, kaksi partiota Kenttijärven suuntaan.
 12.30 Nurmijärven suunnalla omat tst.etuvariot vedetty Änäkäisen linjalle.
 14.00 Haapanajärven ja Ison Siikajärven välistä hyökkäsi noin joukkueen vahvuinen vihollinen, jonka eteneminen klo 13.22 pysähtyi Kariloukaslammen itäpäähän. Kenttijärvellä vihollinen syyttänyt kylän palamaan.
- 16.30 Kuhmossa tähän mennessä kaatunut 1 u + 1 au + 4 m.**
17.00 Kuhmossa Nuottivaaran pohjoispuolella vihollispartio. Vihollinen liikehtii Saunajärven oikealla puolella.
- 19.15 Puraksen suunnalla ollut taistelua, jonka johdosta siihen suuntaan lähetetty joukkue vahvistukseksi. Kylmäjärveltä lähetetyt partiot eivät ole tavanneet vihollista.
- 20.30 Pistojoelle hyökännyt joukkue vihollisia, kk:lla vahvistettu . Siikajärven suunnalla vihollinen saavuttanut klo 15 mennessä Akson. Kenttijärvellä vihollisia vahv. joukkue.
- 20.35 Vihollinen lähestyy Sallan suunnassa Nurmijärveä. Petsamossa päivällä taistelu. Vihollisia komppania ja viisi

konekivääriä.

- 21.30 **Ala-Jongunjoen silta räjähtänyt. Saunajärven suunnalla vihollisella käytettävänä pieniä tykkejä, luultavasti hv.tykkejä, joita kuljetetaan moottoriajoneuv. Saunajärven itäpuolella ollut vain vihollispartio. Korkanan suunnalla käynyt 20-miehinen vihollispartio, joka torjuttu, 2 vihollista kaatunut. Partio palannut Koropin suunnasta ja tav. vih. Parkkulan ja Omelian partiot todenneet 2 km rajasta varustetut asemat miehittämättöminä.**
- 22.43 Suomussalmen suunnalla suoritti vihollinen klo 12.40 hyökkäyksen Raatteen tien pohjoispuolella rask. os. avustamana. Torjuttu helposti.
- 03.12
- 00.15 Kivivaaran suunnalta saatu vanki kertonut kuuluneensa Lenigradin divisioonaan 528 rykmenttiin joka vahvistettu ptrilla á 6 kpl 6" tykkejä. Tuulivaaran kautta tullut kaksi patl. ja ptri yksi patlj. muualta (Inari). Joukot olleet Tulivaaran ja rajan välillä 8.11. lähtien korsuissa. Varustustöitä ei ole ko. suunnassa suoritettu. Rykm. perustettu Belovissa Tuulan kuvernementissa ja marssinut Kotskomasta rajalle.
- 09.05 Kuhmo
Klo 17 - 8 välillä tilanne ennallaan. Lehtovaaran suunnalla kuultu hakkaamista. Siltapartio räjäyttänyt Jongunjoen sillan.
- 09.06 Os A / Su HK ilmoittaa, että oli vielä kerta laukausten 4 - 5 välillä klo 6 samoin (Suomussalmi).
- 09.12 Hyökkäys Kelsinkoisen asemaa vastaan Sallassa ja sivustahyökkäys yritys aseman eteläosaa vastaan yön aikana torjuttu. Vihollinen kärsinyt tappioita ja vetäytynyt Iso Kumpuun vahvuus yli 2 kompp. Petsamossa yö rauhallinen. 7.30 alkoi n. komppanian vahv. + kkjoukkue ja krh vahvistetun vihollisen hyökkäys Majalan maastossa. Mereltä ei tietoja. Joukkue etenee L...järveltä Rajajoosepin suuntaan.
- 12.30 Suomussalmella Raateentien pohj. puolella voimakas hyökkäys käynnissä. Vihollisella kk:ta ja KRH:ia tai jo tykkejä. Pystyy puollustautumaan.
- 12.30 Puraksessa vihollinen peräytynyt Os. Lehto jälleen käytettävissä et päin. 11.50 vihollinen saavuttanut uudelleen Kiannanniemen itärannan
- 12.45 Ev.luutn. Kyander saanut käskyn lähettää i joukk. Suomussalmen kirkonkylään ja ilmoittaa K. sen olevan siellä noin 2 tunnin kuluttua. Tilanne rauhallinen. Raatevaara vihollisesta vapaa.
- 13.30 Ilmoitus Ev. Kyanderilta, että sissijoukko 20 - 30 miestä saapuneet selustaan, joista 1 upseeri vangittu ja 10 miestä ammuttu.
- 14.20 **Saunajärven suunnalla vihollinen hyökkää Alasenjärven pohjoispuolitse Louhenjoella, johon patlj. reservi suunnattu vastaiskuun. Saunajärven kannaksella vihollinen ei hyökkää. Kiekinkosken kannaksella noin joukkueen vahvuinen vihollinen etenemässä, omat vetäytyvät nyt Mäntyvaarassa. Vihollinen kiertää myös Pirttijärven pohjoispuolitse, jossa varmistus vastassa.**
- 14.38 Vänr. Elo ilmoittaa, että Suomussalmella Kiannankylässä Kuurtolasta 5 km pohjoiseen vihollisen ratsuväkipataljoona.
- 15.00 Noin 40 ratsumiestä ja vähän jalkaväkeä Selkoskylän Koiravaarassa, eivät laske kylän asukkaita pois. Kiannaniemeen hyökännyt vih. ratsuväkipataljoona klo 14.
- 16.00 Kivivaaran suunnassa ankaraa tykkitulta iltahämärässä, vihollisen hyökkäys lyötiin takaisin. Inarin suunnassa Seitaman komppania saanut vastahyökkäyksellä Kaiotinlammin takaisin.
- 16.00 Sallan joukot 10 - 12 km Kaipolasta itään vetäytyneet järven taa. 3 konekivääriä ja kantolaitteet menetetty. Kuusivaaran maastossa yön. Tappiot 6 kaatunutta ja 15 haavoittunutta.
- 16.20 Käsky: Patlj. Vehonen, paitsi 1 komppania ja kk. joukkue alistetaan ev.luutn. Kyanderille Kokkojärvellä, jossa se puretaan autoista. 1 komppania ja kk. joukkue, jotka jäävät esikunnan käyttöön majoittuvat autoineen Suomussalmen kirkonkylään.
- 16.30 Vangin kertoman mukaan Raatteen suunnassa 2 pataljoonaa, yksi pataljoona kiertänyt muualle.
- 16.35 Käsky Ev. luutn. Kyanderille hyökkäyksen aloittamisesta 4.12. aamulla painopiste vasemmalla. Osasto Vehosen 2 komppaniaa ja 2 kk. joukkuetta alistetaan
- 17.00 Kuusamossa iltapäivällä ylitti vihollinen rajan Teerivaaran luona ja oli Kurvisen vartio paikalla klo 15.30. Vahvuus epäselvä. Piston kohdalla on vihollinen noin 1 km vartiosta luoteeseen, jossa se suorittaa varmistusta.
- 17.00 **Saunajärvellä näyttää vihollisen hyökkäys pysähtyneen, samoin Kiekinkosken suunnalla, jossa vihollinen pysähtynyt Kiekinkoskelle. Vahvuus n. 1 kompp. ainakin yksi kk. ja yksi krh. Miinoanjärven Suomen puoleisella rannalla käynyt partio ei nähnyt jälkiä. Korkanassa nähty partio 20 - 25 miestä 2.12.**
- 18.30 **Kuhmo ilmoittaa 18.30 tilanteen. Entisen lisäksi ilmoittaa että Saunajärvellä vihollisen hyökkäys pysäytetty, samoin Kiekinkoskella, jossa etumainen linja on Mäntyvaarassa. Er. os. ja samoin Jonkeri ennallaan.**
- 19.00 Kiannanniemen suunnalla vänr. Elo kaatunut. Väap. Heikkinen Ensilässä. n. 30 miestä. Kersantti Kartimo Palovaarassa, 1 joukkue. Vänr. Vuoristo Kotilassa, ½ joukk. + p.k.ryhmä. Kuormasto Toukslassa. Vihollinen majoittunut Kiannan kylään, partioita. Muutamia haavoittuneita.
- 19.45 Erill. p. 16 saanut käskyn lähettää yhden komppanian Tyräjärvelle ja siitä tiedustelun Piispajärvelle itäinen ja Piispajärvelle läntinen.
- 19.50 Maj. Pollari ilmoittaa suorittavansa tehokasta tiedustelua Piston suunnan. 1 kompp. siirretty Aittokuun.

- Vartioiden vedetty taakse päin linjalle Paanajärven länsipää - Torajärvi - Pukari - Härmä.
- 20.40 Kuolajärvellä hyökkäsi vihollinen Kelsinkaisen puolustusaseman oikeaan sivustaan. Vahvuus n. 2 pataljoonaa. Osa vihollisista Kuusivaarassa, vihollisen tappiot suuret. Petsamon suunnalla n. kompanian vahvuinen vih. ollut taistelussa etuvartioiden kanssa.
- 22.30 Kontula ilmoittaa Suomussalmelta. Kurttimo ilmoittaa Kiannakylässä olevan 2 kompp j.v., jonkun verran rv:ä 2 kk + 1 krh. Vaihtavat hyökkäysjoukkoja (otaksuma). Vääpeli H. ei ole kylässä Ensilässä, vaan Palovaarassa. Airanne myös siellä. Puistola Käpylästä etelään. Vuoristo siirtyy Käpylään. Selkoskylän osasto hajonnut partioihin, osa Saarijärvellä Peranojan poh. vartio Pyhäkylään. Väitetään ryssän part etenevän Perankaan. Nurmijärven suunnassa 14 - 16 vihollinen teki keveitä hyökkäyksiä kärsien suuria tappioita. Os. 17 ja 13 vaihdettu osissa majapaikkoihinsa, ryssillä ty... ei vaikutusta. Ruunassa partiotoimintaa. Inari (Seitamo, Palkinjärvi). Ryssät yrittäneet hyökätä. Ryssillä 4 tykkiä menetetty ryssille. Seitamo tuhosi panssariauton ryssiltä ampumalla pitkiä sarjoja ja se paloi. Ruunassa löydetty rv.mies, jolla oli tarkkuuskivääri, valopistooli ja ks-naamari.
- 22.00 Sallan sijoitus: Kelsin maastossa joukkojen pääosat. Orilojoen asemassa kk. puolijoukkueella vahvistettu joukkue. I:os Mikkolan salmella. Työt Pöölajärven asemassa kuten ennen. Petsamossa osallistui tulitaisteluun Pets:k ja Kalasjoella 150 miestä pääosat Majalassa. Porojärvellä työt käynnissä. Huomenna työt Kuvernöörin Kaaki ja Laukkajoki
- 23.00 Kivivaaran suunnassa ryssät hyökänneet klo 14 - 16, lyötiin takaisin. Inarin suunnassa ampunut ptri vaimennettiin krh:lla.
- 23.00 Sallan joukot vetäytyneet Kulajärvelle. Taistelu etuvartioiden Marjavaarassa. Petsamossa joukot Naamoavissa.
- 23.35 Sallassa saatu vanki kertoo: Sallan suunnalla toimii 5 - 600 miestä, 20 h.vaunua, 20 tykkiä. Taisteluissa 1500 miestä. Tie raja - Kurtti ja silta valmistui 2 vrk:ssa.
- "- Vuokkiniemen suunnasta etenemässä 759 rykm. jolla 20 krh., ei tykkejä. Vain I patl:ssa kk:ejä, muissa ei ole. Hevoset jääneet Vuokkiniemeen uupumuksesta. Huolto huono 3 pv. syömättä. Miehistö sisäVenäjältä ja Ukrainasta. Vuokkiniemi - Raate välisen tien huono, vain jättyneenä autokulkuinen.
- 04.12.**
- 01.13 Venäläisiä oli yön aikana kiertänyt Puraksen kautta puolustusaseman takaosaan n. 1 kompp. vahvuusena, joka tuhoutui niin että jäi vain rippeet jälelle metsään. Vankeja 1 u + 12 au ja stm. Klo 20 ilmoitti puolustusaseman tukikohdasta 614 res. vänr. Lehto, että patl. vahvuinen vihollinen oli murtautunut puolustusasemaan n. 500 m lev. loholla. RE:n suostumuksella Mattila linjalla irrottautunut. 21.40
- 07.30 Kaikilla suunnalla rauhallista. **Klo 17.15 oli vihollinen Saunajärvellä lyöty. Lutjajoen ... krh. hyökkäys lakkasi vähitellen.**
- 09.15 Yhteys Valamoon poikki, sieltä kuulunut taistelua. Ei ilmoitettu naapurille.
- 09.25 Kuhmon suunnalla laukaustenvaihtoa Kekkonen suunnalla rauhallista, samoin Jonkeri. Vihollisella ei suksia. Näyttävät vetäytyneen Lutjajoen. Suunnalla parempi liikkua jalan kuin suksilla.**
- 09.30 Suomussalmella ryhmä Airanteella kosketus viholliseen Kiannantien suunnassa. Muuten ennallaan. 1 ratsuhevonen ilman ratsastajaa tullut Korttiman osastoon. Pailis saapunut kirkolle, kulkenut reittiä Kiannaniemi - Kylmäjärven eteläranta - todennut Juntusrannan osaston vihollisia, ei vahvuutta, edelleen kulkenut Kumpuvaaran, Pärämöön, Kiantajärven itärantaa kirkolle. Pärämön kohdalla idästä tuleva polku, kuulunut rattaitten kolinaa. Tie Saalavaara - Pärämä kesällä ja talvella ajokelpoinen.
- 10.00 Lieksa: Valamojärvellä klo 8.30 hyökkäys, näkynyt savua, kuulunut laukauksia.
- 10.30 Valamojärven vartio vetäytyneet Aittokoskelta suuntaan, jonne lähetetty joukkue. Koska on ollut varmistus Hattuselkoseen on vihollinen tullut Valamojärven eteläpuolitse.
- 10.30 Kuusamo Kompp. Keränen lähtenyt erikoistehtävään. Aittokummusta siirretty kompp. Kirkolle.
- "- Pienellä partiolla Kurviseen hyökkäsi vihollinen rajan yli ja poltti tyhjän vartioiden. Kenttjärvellä majoittuneena pieni vihollisosasto.
- 10.30 Sallan joukkojen sijoitus entinen. Petsamon joukot Palovaaran maastossa. Joukkue Kolosjoen tien suunnalla Vesijängän korkeudella.
- 10.30 Petsamon suunnalla vihollinen Naamoavissa, päivätoimintaa. Sallan suunnalla ei vihollisesta uutia.
- 13.25 Kompp. Keränen saapunut klo 10.30 Tyräjärvelle. Suunniteltu tämä päivä lepoa ja tiedustelua tulevaa tehtävää varten. Yön aikana siirto puoliväliin, josta käsin toiminta Tyräj. - Tienhaara varhain 5/12 aamulla. Tilanteen pakottaessa toiminta voi alkaa aikaisemmin. 2/ Yhteys saatu Airanteeseen joka vetäytyy viivyttyä Käpylään, aikoo tähän asettua pitempiä aikaiseen vastarintaan. 3/ Kontula lähettää lisävoimia 2 kk.
- 14.15 Kuhmo ilmoittaa, että klo 10 alkoi Vartiuksessa taistelu, hyökätty taloihin melkoisella voimalla (ehkä joukkue. Vartiuksen miehet vetäytyneet (10 m | joen yli. Kova taistelu käsikranaatein. Omia tappioita ei, vihollisista useampia. Saunajärvellä vihollisia kaatunut n. 1 ½ joukk. Yritelleet Saunasaareen, ehkä 10 kaatunutta.**
- 14.15 Klo 13.50 Valamojärvi jälleen yhteys.
- 14.35 Kiekinkoskella vihollinen 3 tunnin ajan ampunut kk:lla ja krh:lla, eivät ole vielä hyökänneet. 14.40**

ilmoitti Kiekinkoski edelleen, että Mäntyvaaran seuduilta kiväärin laukauksia vaihdettu 15.10 edelleen, että vihollinen hyökkää, mukanaan joku moottoroitu ase.

15.30 Suomussalmella kapt. Kontula ilmoittaa, että os. Airanne kosketuksessa vihollisen kanssa, taistelut käynnissä klo 12.30 Kiannanniemen tien risteyksessä yhteys A-han katkennut. Tst-ryhmä Vuoristo ottaa yhteyden Käpylästä kosin.

Kuhmon ryhmän sotapäiväkirja 4.11.1939 klo 15.00 - 6.12.39 klo 13.

04.11.-39

- 15.00 Viitataan yhteiseen sotapäiväkirjaan jota on pidetty ajan tasalla 8.10.-39 klo 22.20 - 4.12.1939 klo 15.00.
- 15.20 Kekkonen ennallaan
- 15.40 Saunajärvellä tilanne epäselvä. Ryssät tuntuvat nykyisin hyökk. ilta hämärissä.
- 15.50 Kieikki jälleen rauhallinen. Ryssät Mäntyvaaran - Korkean tiehaaran välillä.
Jonkeri rauhallinen.
- 16.20 Luutn. Peltola ilmoittaa torjuneensa Lutjajoella vihollisen hyökkäyksen. Kuulostaa kuin ryssät koettaisivat rakentaa jonkinlaisia siltoja. Tuntui kuin ryssät eivät mielellään olisi menneet hyökkäykseen ja että toiset ampuivat takaa omia.
- 18.10 Yksi joukkue os. Kekkosesta lähetettävä autoilla Savelan seudulle, josta suunnattava tiedustelu Lutjajoen suuntaan. Alistussuhteet järjestettävä.
- 19.15 Vihollinen Kiekinkosken suunnalla Venäjänvaaran tienhaarassa. Kirkolta lähetetty joukkue menossa.
- 20.00 H. saanut käskyn lähettää T-komppaniansa kirkolla olevat osat komppanian päälliköineen Kiekinkosken suunnalle ja ottaa kirkonkylään reserviksi 1 joukk. komppania Kukkosesta. Kirkolta lähetetty kaikkiaan vajaa 2 joukkuetta ja 2 konekivääriä.
- 21.10 Kapt. Hirvonen saanut käskyn lähettää myös osasto Kukkosesta saapuneen joukkueen Kiekinkosken suuntaan.
- 23.09 Kapt. Hirvonen ilmoittaa, että Kolvasjärvelle lähetetty partio palannut kokonaisuena, tuhonnet tullessaan Alasenjärven seudulla 20-miehisen venäläisen partion. Aikaisemmin ilmoitettu Pirttivaaran suunnassa kuullun ammunnan partiokin kuullut ja otaksunut sen johtuneen ryssien keskeisistä kahakoista. Partion toimin vasta myöhemmin tarkemmin.

05.12.

- 08.25 Kahakka käynnissä Viiksimon suunnassa Korkalan tien kohdalla.
- 13.00 Kiekinkosken suunnalla omat voimat vetäytyneet taaksepäin Vääräjoen korkeudelle os. Kekkoselta lähetetty lisävoimia.
- 13.50 Partio Hortling kertonut menneensä reittiä Loso - Kylmäjärvi _ Laamasenvaara - Kolvasjärven kannas. Väsymyksen takia jäivät 2 km Kolvasjärveltä länteen. Tiellä moott. liikennettä. Kolonia ja mahdollisesti tykkejä matkalla rajalle. Partio palasi samaa reittiä.
Kälkäsenjärvellä tuhottu vih. partio (3 m).
Vihollisella huonot varusteet ja keskinäisiä kahinoita?
Partio Hortling ei ollut Riihivaarassa joten ...vaarasta kuullut taistelut voivat olla ryssien keskinäisiä selvittelyjä.
Kai... suuntaan 25.00 (... kuului klo 9 kovia räjähdyksiä samassa tahdissa, ja jatkuu kauempana.
- 13.50 Osasto Ilomäki jättää jälkijoukot ja vetäytyy Rastin linjalle vihollista viivyttämään.
- 18.10 Käskey: I ja II P. ottaa mukaansa a- ja e-tarvikkeet ym. välineet , siirrettävä heti autoja hyväksikäyttäen alkupää n. 8 km Rastin tienhaarasta lounaaseen hyökätäkseen Saunajärveltä Kuhmon suuntaan. Yhteys ev.Ilomäkeen otettava.
- 19.30 Hirvonen: hiljaista, irtautumis suunnitelmaa ruvetaan toimeenpanemaan. Vääräjokikin jäänyt meille Saunajärvellä torjuttu vihollisen hyökkäys.
- 22.00 Kuhmon suunnalla vih. hyökkäykset torjuttu Saunajärvellä Kiekinkosken suunnalla vihollinen edennyt Vääräjokilinjalle saakka.
- 23.00 Vanki: Saunajärven suunnalla patl. sekä kenttätykistöä, krh:ä ja 2 hv.

06.12.

- 11.00 Saunajärven suunnassa etenevä vihollinen lienee vielä tällä hetkellä Klemetin talossa, kosketus kadonnut mutta otetaan uudelleen.

Kuhmon ryhmää koskeva sotapäiväkirja

6.12.39 klo 13.00 - 19.2-40 klo 24.

06.12.

- 11.40 Ilomäki viivytystaistelussa lähestymässä Sivakkaa
Pr.W:n keskitys käynnissä yksi pataljoona Sotkamosta autoilla Kuhmoon. Muu osa prikaadia Nurmekselta osittain autoilla Kuhmon suuntaan.
- 15.00 Vääräjoen suunnalla tilanne ennallaan.
Klo 15.00 saatu yhteys Nurmekselta lähetettyyn komppaniaan.
- 15.20 Ilomäki vetäytynyt. Rastin tienhaara voi joutua vihollisen haltuun, sen takana puolustusasemat, jotka A. pitää.
Pr. keskitys tähän suuntaan varmistettava. Valmius ilmoitettava. Hyökkäys ellei tilanne vaadi vasta kun molemmat voidaan saada taisteluun.
- 15.40 Saunajärvellä saatu vanki kertoo:
Saunajärvellä 337 rykm. kom. Tshuditov. Sillä rintamalla sanoo toimivan 4 rykm 6 patteria kev.tyk. 2 hv.
Telineet autoihin. Repolasta Saunajärvelle, jonne kuletettu joukkoja autoilla, viimepäivinä tullut käsky, että ilmavoimia ei saa käyttää Amerikan painostuksen johdosta. Tarkoittanee käyttöä siviiliväestöä vastaan.
Mainittiin numerot 46 ja 36.
- 21.25 Tilanne ennallaan
- 21.30 Ev. Ilomäki.
Oma lentokone suorittaa tiedusteluja huomenna, varottava ettei ammuta omaa konetta.

07.12.

- 09.00 Klo 3 - 7 rauhallista kaikkialla, ainoastaan pientä laukaustenvaihtoa. Kiekissä tilanne ennallaan, samoin Saunajärven suunnalla (Klemetin ja Kellovaaran välisessä etumaiset osat: Sumsan suunta ennallaan. Yöllä lähetetty Veijolalle oppaat. Salonmies lähtenyt ottamaan yhteyttä Kekkoseen. Hevososasto Ontojoella pysähtynyt tauolle.
- 11.55 Saunajärven - Lieksan tiehaarassa vangin ilmoitus, on n. 500 ryssää. Vihollisen etumaiset osat Rastin tiehaarasta Saunajärvelle päin.
- 12.30 Kapt. Murole ilmoittaa, että vih. on nyt käytännöllisesti katsoen Rastinlinjan edessä.
Klo 11.25 500 ryssää 8 km Rastista.
- 13.25 Ev. Ilomäki, III P / Pr. W siirrettävä autoilla Särkijärven tiehaaraan maastoon. Varmistus Riihivaaran suuntaan.
Ei pantu toimeksi.
- 14.47 Vihollinen Rastissa. Hyökkäys alkaa kuten määrätty Ryhmitys maastoon määrää Vuokko. Salaaminen tärkeää.
- 15.30 Klo 15 käyty ... taistelu Ossipan talon luona Saunajärven tiehaaran lähellä Paljon ryssiä kaatunut. Nuotiotulia nähty Mömmölästä. Toistaiseksi Hankio kateissa. Vih:n eteneminen näyttää pysähtyneen. Kekkosen suunnalta ei mitään. Sumsan suunnalta ei uutta. Sieltä lähetetty illan kuluessa kaksi partiota.
1/ Viiksimon suuntaan
2/ Lentiiran suuntaan
- 19.00 Ilomäki, ilmoittakaa linja josta hyökkäys voisi alkaa.
- 19.10 Yhdysupseeri saapunut kaikki hyvin. v
- 20.00 Saunajärven suunnalla tulossa 1 rykmentti.
- 22.30 Tilanne ennallaan.
- 23.15 III P:n siirtyminen klo 20 Hotakan - Kankivaaran kautta Petäjälammille, jonka takamaastossa ja talossa majoitus III P:n hyökkäys valmiina klo 6, raskaat aseet ja kuormasto Jyrkänkoskella.
Kuormasto ei ollut vielä saapunut Kuhmosta kun ... autoilla Hotakkaan n. klo 20.00 alkaen lopussaan kulj. alkoi vasta n klo 24.10
Puhelinyhteys Syden kautta Petäjälammille.
Puh.yhteys rakennettiin vasta 8.12. aamupäivällä Petäjälammille.
Lentäjistä ilmoitettu. Rastin ja Vääräjoen asemat pitivät varmasti hyökkäyshetken.
X III varmistaa vahvasti hyökkäyksen aikana Luvelahden tasalle ja ottaa Klemetistä käsin yhteyden V:aan.
III P varmistaa heikolla osastolla "Luvelahden suuntaan---

08.12.

- 03.55 Ilomäki. III P:n hyökkäys ei saa alkaa ennen kello 9.
- "-
Kekkonen tiedustelee onko vihollinen poistunut Vääräjoen suuntaan.
- 09.30 Klo 9 ilmoitettiin ettei Kokkoahon luona on taistelu käynnissä. (Kokkoaho on Mömmölan luona). Klo 9.25 ilmoitettiin, että laukaustenvaihto hiljenee. III P. myöhästyy. Ei saa yhteyttä Pr. V:hen radiolla eikä puhelimitse Sotkamon kautta.
- 10.20 Klo 10.20 ilmoitti luutn. Kekkonen, että yksi hänen joukkueensa ylitti Vääräjoen sillan kohdalta. Vihollinen Vääräjoelta kadonnut. Joukkue jatkaa Kähkölään saakka ja tiedustelee lähimaastoa.
- 12.30 Vihollinen jättänyt Vääräjoen.
Saunajärven suunnalla taistelu käynnissä.
- 12.30 Paasi 2 on Latvan talossa kello 12 saanut seuraavat tiedot:
Osasto Alanen edennyt ohi Latvajärven, mutta viholliosasto on jäänyt vasemman siiven ja Rastin väliin ja reservi on taistelukosketuksessa tämän osaston kanssa alueella Harja - Peltola - Koistila. Tärkeimmät tiedot puuttuu, jotta tiedusteltava.
- 11.20 Lentokone BL 117 ilmoittaa 8.12. klo 9.55 Nurmijärven - Kivivaaran tien varrella taloissa jv:enä majoittuneena .

- Klo 10.00 Autokolonna tiellä Kivivaara - Tulivaara kaksi suusta kolonnan n. 30 - 50 hevosta, suunta länteen.
 Klo 10.00 Autokolonna n. 15 tyhjää autoa seisomassa Kivivaaran tienoilla (tyhjiä)
 Klo 10.00 tiellä Tulivaara - Repola suuria kolonnia suunta Kolvasjärvi - Tulivaara.
 Klo 10.15 Osmajärvi - Raja tiellä suunta rajalle useita 10 - 20 hev kolonnia liikkeellä.
 Klo 10.20 tiellä raja - Riihiniemi Kälkäjärven kohdalla rv:ä pienempi osasto; jv:ä maj. metsään; jv:ä ja kolonnia useita ja suurehkoja 10 25 Saunajärven kohdalla ja sen länsipuolella suurehkoja jv osastoja marssimassa länteen. Repolassa ja Kolvasjärvellä suuria motorisoituja kolonnia, osa tyhjinä, parkkeerattuina ja osa kuormattuina. Kovan ammunnan vuoksi oli korkeutemme siksi suuri, ettemme voineet varmuudella todeta hv:ja. Vihollisen joukot vaikuttivat erittäin vahvoilta ja kolonnat suurilta. Mitään numerotietoa vaikea antaa. Res.lutn. O. Kokko
- 14.40 Pr. W:n päävoimat Leppiahon Sivakan suunnassa, yhteyttä ei ole saatu. Reservi hyökkää Nurmestiehaaran kautta, ollen siitä n. 2 km päässä. Vihollinen ampuu kovasti krh:lla.
- Kuka tällaista ilmoittanut, kun III P (kiv. kompp) olivat paraillaan taistelussa Klemetissä vih:n vahv. jv. rykm:n kanssa
 | Osasto Ilomäen yksi komppania etenee Klemetistä Saunajärven tiehaaraa kohden, yksi komppania varmistaa Luelahden suuntaan! |
- 13.20 ilmoittaa lutn. Salske, että Peltolan alueella tuntuu olevan käynnissä loppuselvitys ja Rastin suunnalta autetaan. Yhteys Pr. V:n pääosaan olisi saatava. Yhteys saatu.
- 13.30 Mahdorromuus. Ourkkio
- 14.30
 Yhteys kyllä lopultakin saatiin, mutta kuka näin ilmoittanut? Viitataan edelliseen huomautukseen.
 | Ilmoitettu saadun yhteys III P:n joka Klemetissä varmistaa Saunajärven suuntaan, hyökkää kahdella komppanialla vihollisen selkään Rastin suuntaan. | Yhteyttä Pr. V:hen päävoimiin ei ole saatu.
- 15.15
 Pitää paikkansa!
- Ryssä pyrkii Saunajärveltä käsin länteen. Tykistö ampuu yli Klemetin joukkojen. Painostus Klemetissä. III P saanut määräyksen pitää Klemetti hallussaan (kunnes muualta selviää. Yhteys toimii)
- 19.00 Vihollinen edennyt tänä aamuna tietä Sivakka - Pirttimäki - viime i:n tiehaaraan, viime mainittu paikka on koko tällä tieosalla sidottu klo 14.30. Vihollisen pääosasto on Mämmelän - Takalan alueella. Osasto Ahvenen ryhm. 14.00 I P taisteluskokouksessa, Pirttimäki viime i:n tienhaarassa, lähellä Sivakan tienhaaraa, saaden yhden 38 mm tykin ja pari pk:ta.
 Klo 15.10 sai yksi kk joukkueella vahvistettu komppania käskyn puhdistaa Pirttimäki i:n tiehaara. 15.15 Ahven tehnyt päätöksen vetää II P pois Sivakan tiehaarasta myöhempää käyttöä varten. Klo 15.30 sain ilmoituksen vänr. Hassiselta I P:n keskiosa lyöty. I P oli pakoitettu vetäytymään jonkin matkaa. Klo 15.30 mennessä ei Ahven vielä ollut saanut tätä ilmoitusta. Jatkan tiedustelua.
- 21.15 Pr. osallistunut taisteluun koko päivän ilmoituksensa mukaan Leppiaho - Sivakka korkeudella. II P Klemetin korkeudella. Kapt Taube kaatunut. Tällä hetkellä tilanne Pr. suunnalla osittain sekaisin. Lutn. Halosen komppania ottanut yhteyden Pr. joukkoihin edeten suunnassa Rasti - Leppiaho tien eteläpuoli. Ei ole tällä hetkellä pataljoonan komentajan käsissä.
- III P:n huolto ei ollut tullut Kuhmoon kun patl. autoilla haitettiin Hotakkaan ja edelleen hyökkäykseen. Os. Ilomäen piti järjestää huolto, muttei sitä järjestänyt. III P irtaantui taistelusta Klemetistä vasta käskyn saatuaan, jossa mm. mainittiin ettei Os. I voi III P:lle huoltoa järjestää ja siksi mm. oli sen irtaannuttava ja pääosan piti marssia Mierovaaraan sekä jättää varmistus Petäjälammille, näin myös tehtiin.
 | III P edennyt Klemetin korkeudelle, ei ollut järjestänyt huoltoaan, Pakotettu vetäytymään Klemetistä Mierovaaraan, jossa ruokailu ja majoitus yön ajaksi. |
- Ensiksi ilmoitetut osat III P:sta yhden luutn. ja kahden vänr:n johdolla menivät Hotakkaan luvatta hakemaan reppujaan, palasivat samana yönä takaisin, paitsi joitakin tormahtaneita.
 | Pataljoona sekaisin. P:n komentaja ja osa pataljoonaa vielä saapumatta Mierovaaraan. |
 Pataljoona Murole - 1 joukkue kompp. Halosesta täysin kunnossa Rastin linjalla.
- 22.00 Saunajärven suunnalla omien saarrostava hyökkäys pysähtynyt pimeän takia Nurmeksen - Saunajärven tiehaaran eteläpuolella. Tilanne epäselvä.
- 22.00 Joukkoja saatu kokoon aika paljon, miehet väsyneitä, mutta mieliala reipas. Tilanne näyttää verraten valoisalta. Sivakassa ollut P. ei vielä ole saapunut, mutta on saanut siirtymiskäskyn. Ilomäeltä on ups. partio käynyt ottamassa yhteyden Ahveneen kiertoteitse ja luvannut tulla huomenna uudelleen.
- 22.30 Klo 23.30 Patl. Kujala (koillisuuntaan toiminut) kokonaisuudessaan koossa, koossa ja varmistettuna Koistilan ympäristössä. Patl. on ollut klo 8:sta lähtien tulitaistelussa, joutuen välillä vetäytymään matkan kärsien tappioita n. 6 kaatunutta ja jonkinverran haavottuneita. Vihollisen tappiot noin 100 kaatunutta. Patl. Weijola (Sivakan patl.) koossa
- 23.30 marssilla lepopaikkaan Kannakseen. (Lavosjärvi(Lauvusjärvi)), tappiot 1 kaat, muutama haa. Toiminta päivän kuluessa: vallannut taistellen Sivakan tienhaaran seudut, kohdannut vihollisen painostusta erityisesti Leppiahon suunnassa ja myöskin Klemetin suunnassa (rintama ollut kahteen suuntaan). Painostus ollut voimakaina n. klo 18.00 ajoissa, jolloin vih. Sarkalassa olleet osastot yrittivät murtautua läpi, mutta yritys torjuttiin vih. kärsiessä tavattoman raskaita tappioita: 2 moottoroitua tykkiä joista toinen Klemetin suunnalla, useita kk:ta, pk:ta ja toista sataa kaatunutta. Lisäksi yksi henkilöauto, jonka kone räjähti kk-tulesta, 5 panssarivaunua, joista kolme Klemetin suunnalla. Patl. komentajan arvion mukaan Sarkalan alueella olevat vihollisosastot käytännöllisesti katsoen tuhottu. Patl. Weijola alkoi vetäytyä käskyn mukaisesti n. klo 19.00. Vankeja ei ole

kumpikaan patl. ottanut. Vih. ollut hyvää ainesta päätellen hyökkäyshalusta ja tavasta, ilmoituksessa mainitut tiedot saatu maj. Veijolalta, kapt. Nurmelalta, luutn. Kujalalta ja Tuoviselta.

23.50 Osasto Salonmies edelleen hajallaan. Mieronahossa pääosa pataljoonaa, mutta ainoastaan yksi upseeri.

Patl. kom järjesti irtaantumisen, joka loppuosaltaan kävi päinsä vasta vastaiskun avulla, joka suojasi pääosan vetäytymisen.

Patl:n kom. ja kompp. päälliköt Mieronahossa olevaa lukuunottamatta + n. 150 miestä toistaiseksi tietymättömissä.

Olivat Petäjälammilla järjestämässä varmistuksen ja haavottuneiden evakuoimisen ahkioilla ja miesten vetämillä reillä. Yhteyttä ei ollut koska Er. P 14 asettamat puhelinmiehet karkasivat puhelimeen pois.

Koetetaan ottaa yhteys. Opastamiseksi asetettu partiot. Olen käskenyt Mieronahossa olevan komppanian päällikön ohjeensa toistaiseksi kapt. Muroleelta.

III P taisteli Klemetissä ylivoimaista vihollista vastaan n. klo 11.00 n. klo 18.00 asti. Painaen kolmella kiv. kompp:lla vahv. rykm:n vahv. vih:n n. 2 km itään ja pimeän tultuakin piti asemansa kunnes käskettiin irtaantumaan. Oliko ilmoittaja Klemetissä taistelemassa? Se on mahdotonta, muuten ei näin päätöntä ilmoitusta olisi voinut syntyä! Patl. meni osittain sekaisin vasta taistelusta irrottamisen jälkeen, viittaa aikaisempaan huomautukseen. Pyydän vertaamaan Kenr. Siilasvuon kirjaan "Kuhmo talvisodassa"

Patl. taistelukunto huono. Paniikki oli vallalla hyökkäyksen aikana?? Joukko ei huomenna taistelukelpoinen. Patl komentajaa odotetaan saapuvaksi.

23.55 Nurmela, Hyökkäystä ei huomenna uudisteta. Tiedustelu ja harhauttamistoimintaa, Prikaati siirtyy puolustukseen.

09.12.

10.30 Klo 7.05 ilmoitti Kekkonen, ettei hän ollut saanut viholliseen kosketusta vielä Venäjänvaaran - Raiskionahon korkeudella. Klo 9.00 ilmoitti vänr. Kouko, että Sumsan suunta rauhallinen. Viiksimoon lähetetty partio ei vielä palannut. Klo 9.30 ilmoitti Kekkonen, että Vääräjoen sillan takana taas huomattu noin joukkueen vahvuinen vihollinen. Tarkemmat tiedot puuttuvat, otetaan selvää. Klo 9.45 ilmoitti Murole, että vihollinen avannut tykkitulen. Vihollisella joukkoja suuremmassa määrässä Mämmölän - Koivuahan seuduilla ja on etumaisia osia Nurmestien haarassa Lentokone avustaa.

10.30 Tänä aamuna tavattu vihollisen osasto, jonka vahvuus tuntematon, Tolkeen tienhaarassa Tolkeeseen päin 6 km selkäyhteydet vaarassa. Ahven pyytää toimintaohjeita. Tarvitsee myöskin kiireellisesti tietoja patl. Salonmiehen toiminnasta ja tuloksista eilen.

10.50 Klo 10.30 palasi Kekkonen partio ja ilmoitti seuraavaa: Kulki tienvarrtta Polvelaan ja tapasi Selkäjoki - Kesselinjoki linjalla k:n välillä polun, josta arviolta n. joukkueen vahvuinen osasto oli kulkenut. Partio jatkoi Kesselin tielle ja siitä Korkeaan, jossa tapasi vanhoja vihollisen jälkiä. Palasi Korkeasta tietä ja Kähkölän tienhaaran kohdalla tapasi ryssän, joka tuhottiin. Näyttää siltä Saunajärveltä päin olisi tullut n. joukk. vahvuinen ryssän osasto ottamaan yhteyttä Vääräjoella olleisiin ryssiin. Kekkonen koettaa saada tämän osaston tuhotuksi.

11.30 Yhteenveto: Saunajärven suunnalla vihollinen kärsinyt huomattavia tappioita, menettäneet yli 200 kaatunutta ja mm. 5 pansariautoa, 2 moottoroitua tykkiä, vihollinen Rastin tienhaaran seuduilla.

14.00 Vihollinen vielä Mämmelässä. Tänään aamuyöstä pienehkö vih. osasto kosketuksessa vetäyt. kk. joukkoineen. Tolkeen suunta epäselvä, voi olla erehdys. Omat joukot: II P. lepää varmistettuna Kostilan - Latvajärven alueella. I P hälytysvalmiina Kannaksessa. Nurmela valmistelemassa päävastarinta-asemia Latvajärvi - Majarinvaara. Pr. W:n komentoporras Karsikossa. Taube kaatunut eilen uhkarohkeutensa vuoksi.

17.00 Vääräjoen suunta vapaa vihollisista Korkeaan saakka (Kesselin tienhaara). Partio jatkaa tiedustelua edelleen. III P alkaa olla koossa. Tappiot vähäiset, 3 kaatunutta, 12 haavoittunutta.

Oli jo 8./9.12. välisenä yönä kasassa! Patl:n lääkärin ilmoituksen mukaan haavoittuneita n. 25 - 30.

10.12.

08.10 Toistaiseksi rauhallista. Pienet osastot vain toimineet. T-osastot ilmeisesti vaihtuneet siten, että Suomussalmelaiset Kuhmossa ja päinvastoin.

11.37 Tie tiedustelu tulokset alueella Petäiskylä - Valtimo

19.05 Rastin suunnalla ei uutta. Vilkasta partioimista.

Klemetissä tuhottu pieni osa vih. kuormastoa ja aiheutettu muitakin peinempiä tappioita.

Kiekin suuntaan lähetetty partio totesi Onnelasta 1 km itään vihollisen etumaisen partion (n. joukk.). Sumsan suunta ennallaan.

23.20 Saanko lähettää partion Saunajärvelle 3 vrk:n matkalle heti. Kuokka

23.25 Ensiyönä ei erityisempiä puuhia. Etsitään Taubea. Partio Mämmölän suunnalla tuhonnut n. 50 ryssää. Vihollinen vaikuttaa hermostuneelta, päättäen hajanaisesta tyk.tulesta.

11.12.

09.15 Kekkonen ilmoittaa 7.40 ryssän päävoimien olevan Kiekinkoskella ja etumaiset vartiot eilen ilmoitetussa paikassa, vahvuus tuntematon.

Salomies ilmoitti 8.30 Mämmelän seuduilla on havaittu yön aikana vilkkaasti autoliikennettä edestakaisin.

Murole ilmoitti 8.55 ainakin n. patl. verran ryssiä olevan Nurmeksen - Lieksan tiehaarassa.

Salomies ilmoitti tähytäjän todenneen Mämmelän mäellä n. 200 m pitkän kuormaston ja pari joukkuetta ryssiä. Moottorin ääntä kuuluu Nurmestien haarasta. Äänestä päättäen hv:ja vaikea päätellä ovatko liikkeellä Nurmekseen vai ylöspäin. Ilm. Vuokolle että varoo hv:ja.

- 10.35 Vihollinen hyökkää Rastia vastaan voimakkaasti. Tykistöä tukemassa. Ahven: Vihollinen toimii. Minkäläinen tilanne, voitteko avustaa. v.
- 12.50 Vihollisen kaksi hv:a läpäisi Rastin linjan. Kiireellistä apua. Ahven.
- 13.10 Vihollinen murtautunut Rastin linjasta. Hyökättävä sivustaan viipymättä.
- 13.15 Sysi 2: Vuokko saanut määräyksen ja toimii.
- 22.00 Saunajärven suunnalla irtauduttu Rastin linjalta. Omat joukot vetäytyneet Hotakkaan.
- 22.54 Vuokko toimii 3:lla vahvalla partiolla Sivakan Mämmelän ja Rastin tien suuntiin, sekä aamuyöstä krh:llä mahdollisuuksien mukaan.

12.12.

- 00.43 Olemme vilkkaassa toiminnassa Rasti - Sivakka välillä. Tuhoamiset jatkuvat. Tilanne hyvä.
- 07.45 Yö rauhallinen. Siirtyminen .... Tappioista ei tietoa. Iltapäivällä hyökkäsi W. 2:lla komppaniolla klo 16. Sunisen osasto Varajoella.
- 08.00 Ei uutta. Partiot eivät vielä palanneet.
- 12.00 Saunajärven suunnalla omat joukot ainakin osillaan Rastin linjalla.
- 12.00 Ahvenen komppanian avustus Holville loukoa. Komppania kuljetettava Ahvenen määräämään paikkaan.
- 12.00 Tykki lähetetään mahdollisimman pian autolla Lieksasta. Hevoset sitä varten varattava.
- 12.00 Hyökkäys jatkuu, vastassa suomenkielen taitoinen vihollinen.
- 13.00 1/ Rastin suunta: Kapt Halosen kompp. menossa Rastiin. Hotakan tiehaarassa Huttusen joukkue ja vänr. Kuokkasen suksijoukkue, yht merk. komppania. Loput Er. P 14:sta Lammajärven ja Lentiiran suunnassa olevia lukuunottamatta Jyrkänkosken linjalla valmistautumassa puolustukseen. PO. lepää. Vih. hv. hyökkäsi taas aamulla, vihollisia mahdollisesti Rastin varustuslinjassa.
- 2/ Lammasperän suunta, Ryssät Vääräjoella ja ampuvat kev.krh:lla ja kk:lla tuloksetta. Partiomme liikkeellä tunnustelemassa vih. vahvuutta.
- 3/ Lentiiran suunta: Omat joukot Varajoella, vihollisia ei ilmaantunut, hiljaista.
- 13.25 Käskey: Yleinen hyökkäys huomenna tai ylihuomenna. Yksi patl. mahdollisesti Ahvenelle lisää, mahdollisesti myös Ilomäelle, jos taistelu Suomussalmella päättyy onnellisesti. Valmisteluihin ryhdyttävä.
- 21.30 Kuhmon suunnalla vihollinen valtasi hyökkäysvaunujen avulla Rastin puolustusasemat, mutta ei ole edennyt edelleen.

13.12.

- 08.10 Eilisiltana myöhään todettu jonkin verran moottoriajoneuvoliikennettä Rastin tiellä. Todennäköisesti autoja äänistä päätellen. Aamulla Rastin tiehaarassa n. 100 n tännepäin puron takana todettu vihollisketju. Ryssät eivät majaile enää avonuotiolla, vaan sammuttavat ne illalla. Yöllä vihollisen tiedustelupartio yrittänyt murtautua läpi ketjumme Nurmeksen tien suunnassa epäonnistuen. Venäläiset eilen olleet Mämmelän vaaran koillispuolella olevilla teillä, jonne ovat todennäköisesti siirtyneet hermostuen partioittemme häirinnästä.
- 09.00 Rastin suunnalla hyökkäysvalmistelut käynnissä. Vääräjoen suunnalla omat viime yön aikana vetäytyneet Laajan läntisen ja itäisen tiehaaran välimaastoon, josta vielä edessäpäin vartiot. Tyrävaaran linja myös miehitetty. Varajoen suunnalla ei erikoista.
- 10.00 Ahven: Vihollinen vallannut etuvartiokukkulamme. Etuvartiokomppaniamme taistelussa vihollisen kanssa. Tilanne vaikeutunut hieman hyökkäystä silmällä pitäen. Partio toimintaa jatketaan.
- 16.53 Vihollinen painostaa sivustojamme. Yritämme pitää Pirttimäen asemat Om krh toiminnassa koko päivän ja tälläkin hetkellä. Vihollinen alkanut toimia pimeässä.
- 16.53 Tilanne tuntuu tällä hetkellä siltä, että yhteisen hyökkäyksen voimakas alkusysäys tulisi kohdistua Ilomäen suunnasta käsin.
- 16.53 Etuvartioasemamme n. 1 km Rastin tiehaarasta Nurmekseen päin. Taistelu jatkuu.
- 18.05 Välillinen radioyhteys on Ilomäkeen ja puhelinyhteys Holvi I. Mahdollisesti olen pakoitettu vetäytymään Latvajärven korkeudelle. Olen vieläkin sitä mieltä, että painostuksen tulee alkaa Kuhmosta.
- 20.00 Pirttiäho vielä hallussamme, Rastin tiehaaran ohitse liikkuu edestakaisin suurehkoja viholjoukkoja, luultavasti keskitys Ilomäkeen päin. Painostus myös tänne. Vihollisella käytettävänä hyökkäysvaunuja ja tykistöä.
- 22.25 Vuokko. Suunnitelkaa yhden patl:n siirto autoilla muualle. Pitäkää autonne ja patl. niin, että se nopeasti voidaan siirtää, kun käsky mahdollisesti tähän annetaan. Lisä autoja voidaan lähettää 45 kpl. Välttämättömät ajoneuvot valjaitaan siirretään, hevosia ei. E-tarvikkeita 4 pv:n annos. Määrävahvuuden mukaiset a-tarvikkeet. Tämä käsky toistaiseksi vain valmiustoimenpide.

14.12.

- 08.30 Tilanne muuten ennallaan kuten eilen illalla. Varajoelta Sumsaan partioita. Sumsassa ei mitään havaittu. Tänään ulotetaan tiedustelu Sumsa - Viiksimo puoliväliin ja Lentiiran suuntaan myöskin.
- 10.28 Ahven ilmoittaa pataljoonien vaihto tällä hetkellä osittain onnellisesti suoritettu. Taistelu käynnissä, vihollinen painostaa Rastin tiehaarassa Nurmekseen päin. Kapt. Halonen ilmoittautunut tehtävänsä.

- 12.20 Rastin ja Hotakan välillä oma väkivaltainen tiedusteluyritys. Ryssät varustaneet asemia välillä ja on huomattavia voimia.
Vääräjoella alkoi taistelu klo 12.00. Yrittävät kiertää meidän vasenta sivustaamme. Panssariauto tai hv edennyt meidän murrekselle saakka, jolloin maamiina räjäytettiin ja vaunu jäi paikoilleen. Koetetaan tuhota. Tark. tiedot puuttuvat.
- 14.00 Ahven 121 ilmoittaa: Pataljoona, joka on juuri vetäytymässä kannaksen korkeudelle on kuuden vuorokauden taistelujen jälkeen hyvin väsynyt ja järkyttynyt. Toivoisin sille 2 vrk levon ja ellei, valmiina lähtemään 15.12 klo 13.00. Pirttimäki luovutettu.
- 15.30 Pr. W:n vahv komppania taistellut Hotakan seuduilla, mutta alkanut vetäytyä Jyrkänkoscalle päin.
Kuuluu klo 12.20 ilmoitettuun väkivaltaiseen tiedusteluun.
Kiekinkoscalla ei uutta.
- 20.00 Ei erikoista. Omat joukot vetäytyneet n. 1 km Hotakasta pohjoiseen.
- 20.20 Sysi Pirttimäestä luovuttu lopullisesti. Tappiot taistelussa 2 kaatunutta, 5 kadoksissa ja 19 haavottunutta. Asetappiot 4 kk:ta 1 pk. 2 hevosta. Tilanne nyt seuraava: et. v. komppania Maunovaaran korkeudella, pääpuolustuslinja Latvian korkeudella. On todennäköistä, että vihollinen pyrkii yöllä väijytysasemiin, koska miinat räjähtelevät etumaastossa.
- 15.12.**
- 06.00 Yö sujunut rauhallisesti, partiotoimintaa.
- 11.15 Sysi 2 ilmoittaa, että vihollisen hv. on alkanut toimia.
- 11.15 Nurmeksen tien suunnassa Latvajärvellä vihollisen hyökkäys torjuttu.
- 15.00 Hotakan kohdalla tulevat tykit tällä hetkellä. Etuvartio perääntyy.
- 15.28 Vihollinen ampunut Maunovaaran asemiamme tykistöllä klo 13.00 alkaen yhtämittäisesti. Ammunta jatkuu ihmeteltävän tarkkana. Tulen johdon paikkaa ei ole vielä saatu selville. Meitä ampuu yksi (1) patteri ja muu tykistö ampuu Ilomäen tai Rastin tien suuntaan, varustelutyömme jatkuvat.
- 18.15 Päävoimat Jyrkänkoscalla. Taistelupartiot Hotakasta pohjoiseen. Toivovat pääsevänsä entisiin aseisiin. Vääräjoella hiljaista, samoin Varajoella.
- 16.12.**
- 08.00 Sysi 2 ilmoittaa, että etuvartioasemat vallattu takaisin Hotakan seuduilla.
- 12.45 Hotakan suunnalla vihollinen toimii hv:ien tukemana ja omat taisteluvartioid perääntyy. Vääräjoen suunnalla vihollinen hyökkää panssariautojen ja hv:n tukemana. Taisteluvartioid perääntyy. Tyrävaaran linjat miehitetty.
- 14.10 Sysi ilmoittaa pitäneensä entiset asemat.
- 16.15 Klo 15 noin 1 tunnin kestävä tykistö ja krh. tulta etuvartioasemiin ja samoin päävastarinta-asemia kohtaan. Ammunta hyvin tarkka. Odotamme taas tavanmukaista iltapäivähyökkäystä.
- 19.00 Sysi 2 ilmoittaa, että vain etuvartioid vetäytyivät jonkun verran takaisin, muuten tilanne ennallaan.
- 20.15 Ahven (Vuokko) ilmoittaa, että tykistötulta, asemat entiset. 1 kaatunut + 8 haavoittunutta.
- 21.00 Kiekinkosken suunnalla vihollinen edennyt Tyrävaaran korkeudelle. Saunajärven suunnalla Jyrkänkoscalle korkeudelle. Nurmeksen suunnalla Latvajärven korkeudelle, (ennallaan).
- 17.12.**
- 08.08 Jyrkänkoscalla ja Tyrävaarassa on toistaiseksi rauhallista.
- 9.30 Vuokon suunnalla vilkasta partiotoimintaa. Mahdollisesti vetäydymme päivän kuluessa Maunovaarasta päävastarinta-asemaan. Varmistustyömme jatkuvat.
- 11.00 Ryssän rakentaman Vääräjoen sillan ovat omat joukot räjäyttäneet viime yönä ja asettaneet maantielle maamiinoja.
- 12.35 Sysi 2 ilmoittaa, että ryssät aloittaneet Jyrkänkoscalla rumputulen (tyk ja krh.) myös Tyrävaaran suunnalla on tuli alkanut. Hyökkäystä odotetaan. Hyökkääkö ryssä Pr W:n suunnalla, pyydetään ilmoitusta.
- 19.30 Ahven ilmoittaa, Entiset etuvartioasemat edelleen hallussamme. Päivä rauhallinen. Vih. motorisoitu tyk. ampunut pitkin päivää, tunnin väliajoin. Kaukopartio lähetetty Tolkeen Katajavaarasta itään. Asemien varmistelutyöt jatkuvat kaikkialla. Vain 2 haavoittunutta.
- 23.00 P.sto Ahlholm'ista alistetaan yksi patteri os. Ilomäelle Sotkamon asemalla 18.12. Tarkempi saapumisaika myöhemmin.
- 23.00 6 it kkk saapui Kajaaniin 17.12. klo 18.00.
- 18.12.**
- 05.20 Saatujen tietojen mukaan on 9 armeija äskettäin käskennyt ottaa keinolla millä hyvänsä Kuhmon piiristä sotavankeja, joilta saataisiin puristetuksi tietoja tapahtuuko loholla suomalais. osastojen perääntymistä.
- 10.00 17/18 - 12 partiomme on taas Kiekinkosken suunnalla räjäyttännyt Vääräjoen sillan. Vihollinen nukkui asemissaan.
- 19.00 Ryssillä ei 2 vrk. huoltoa Tyrävaaran suunnalla. Kummallakin suunnalla rauhallista.
Ahven 121 ilmoittaa Kuhmon suunnalta etenevän vihollisen 2 patl. vahv. Holvi ilmoittaa sen 1 patl. Oma

- varmistus vetäytynyt Savijärveltä. Omat vastatoimenpiteet käynnissä.
- 24.00 Patteri KTR 9:stä saapui Kuhmoon ja alistettiin os. Ilomäelle. Aikaisemmin saapunut Lieksasta 1 tykki.
- 19.12.**
- 01.20 Saadun tiedon mukaan on erill. ak:aan Nurmesjärven osasto edennyt 47 km Matkalla paljon esteitä, miinoja, räjäytettyjä siltoja. Osasto valmiina hyökkäämään Kuhmoniemielle aamulla 19.12.
- 08.45 Kuhmossa rauhallista, Kiekinkosken suunnassa eivät ryssä ole saaneet täydennystä kolmeen päivään. 4 päivää kadoksissa ollut vänr. Kuokkanen löydetty sairaana.
- 10.00 Ahven partioi Kaatiaisiin ja os/Ilomäki suunnaltaan myös.
- 16.30 Vih. hyökkäys odotettavissa. Valmistakaa sitkeä torjunta, tykistön ja krh:ien tulen tukemana sekä suunnitelkaa ja vahvistakaa tarkoin vastaiskun suunnat. (Annettu Sysille = Ilomäelle.
- 18.15 Kajaaniin saapui 18.15 kolme pst.joukkuetta, joista yksi lähetettiin ja alistettiin osasto Ilomäelle. Pstj. 54.
- 20.12.**
- 10.30 Muuten tilanne ennallaan pait illalla 19.12. kello 22.00 esiintynyt uusi vihollinen Vepsän tien suunnassa ja on edennyt Jämäsjoen sillalle saakka.
- 10.50 Saadun tiedon mukaan lähti Kemin lentokentältä eilen 1 sb - ja 9 7- IS konetta, jotka kaikki huonon sään takia takaisin. Laskussa vioittui sb-kone.
- 10.57 Saadun tiedon mukaan on vih. jr. 337 ennen määräaikaa Salmisenjärven seuduilla, Venäläiset ovat lähettäneet joukon saartamaan puolustautuvia joukkojamme. JR.118 aloittaa hyökkäyksen määrättyä aikana Latvasillan alueella.
- 12.50 Vepsän tielle Jämäsjoen sillalle edenneen osaston vahvuus 190 miestä, koottu kahdesta kompp:sta. Palannut takaisin, n. puolet paleltuneita. Vangillakin jalka paleltunut. Meikäläisiä kaatunut 1 pari haavoittunut.
- 20.00 Tilanteessa ei mitään muutoksia. Lämpö määrä -24 ° C.
- 21.12.**
- 09.00 Yö ollut rauhallinen. Viime yönä räjäytettiin Vääräjoen silta neljännen kerran.
- 19.20 Kuhmossa, Kiekinkosken ja Rastin suunnalla rauhallista.
- 22.12.**
- 09.45 Sysi 2 ilmoittaa Kuhmossa olevan hyvin rauhallista. Yöllä partiot hävittäneet venäläisten turvemajan.
- 09.39 Saadun tiedon mukaan Kuhmossa olevat venäl. JR. 337 118 Ovat tänä aamuna saaneet määräyksen läpimurron suorittamiseen linjalla Kuhmo - Nurmesjärvi.
- 12.24 Edellisen uhan vuoksi siirretään os/Vuokosta kaksi kompp. ja 1 kk.joukk ja osia patl. esik. johtamista varten autoilla Nurmeksen kautta Tikkanen taloon Tervasalmeista 6 km Kuhmoon päin.
- 15.50 Partio käynyt päivällä Klemetissä, jossa todennut vilkasta liikennettä itään päin, autoja tai hyökkäyvaunuja. Vihollinen tyhjentänyt Ylä- ja Ala-Hotakan. Omat partiot menivät Rastiin saakka ja edelleen. Klemetin suunnasta kuuluu heikkoja ja voimakkaampia jymähdyksiä (Sysi 2)
- 21.10 Vihollinen luopunut etumaastosta, muuten ennallaan.
- 22.10 Ahven ilmoittaa lähettäneensä voimakkaan taistelupartion Sivakkaan ja ovat siellä taistelussa vih. kanssa. Kortiaisten suunnalla ei ole vihollisia.
- 23.12.**
- 00.30 Oma partio todennut, Poltti klo 18 - 19 Hotakan talon. Samaan aikaan ryssät polttivat Salmivaaran. Partio kävi Rastin talon etupuolella. Sai tulta talosta. Talon luokse ajoj pohjoisesta hv. Partio kävi Nurmestien haarassa. Ossipantalosta n. 200 m. Lieksan tien suunnassa ryssän patteri tuliasemassa. Rastissa ... ryssiä. Klemetin seuduilla vilkas liikenne itään.
- 10.30 Peura I ilmoittaa: tilanne ennallaan. Omat polttaneet Majarinvaaran. Vihollinen vahvistanut yön aikana Pirttivaarassa kk:ta. Omilla Sivakassa vahv. osasto.
- 13.00 Suoritettu ilmatiedustelu osoittaa, että Rastin seuduilla palaa joka talo. Rastin Saunajärven tiellä ei vihollisia. Saunajärveltä itään autoliikennettä. Saunajärven kannaksella ilmatorjunta-aseita.
- 19.30 Tilanne pääpiirteissään ennallaan. Pääosat Hotakassa. Vilkasta part. toimintaa. Pari tulikeskitystä vih. patteriin.
- 24.12.**
- 09.30 Sysi 2 ilmoittaa. Sysi hyökkää molemmilla suunnilla. Vihollinen alkanut Krh-tulen ja 1½ t. taistelun jälkeen alkoi perääntyä maanteitse itään. Sydellä Vääräjoella vih. vastassa joukkue jv:ä ja ½ joukk. kk:ta vihollista vastassa.
- 13.25 Sysi 2 n. klo 13 annettu toinen krh-keskitys, jota ryssä ei kestänyt, vaan vetäytyy Vääräjokea kohti i meikäläisten ahdistamana. Siellä myös miinoituksia. Hv peräytyy rantatietä (Ranta - Kotajärvi) Saatu 1 hv.
- 15.15 Ahvenen ensimmäinen ryntäys epäonnistunut. Vihollinen varustetussa asemassa. Toinen rynnistys käynnissä. Sivakassa taisteluja koko päivän. Vihollisen tiedetty saaneen lisävoimia. Sysestä ei kuulu mitään. Mämmelästä ammuttu meitä.

- 15.20 Sysi ilmoittaa, että Rastin tien haarassa vihollisella tuliyivoima varustetussa asemassa. Ovat saaneet yhteyden tai ilmoituksen Ahvenen puuhailusta.
- 16.45 Sysi ilmoittaa, että hyökkäys on keskeytynyt ja etuvartiot jäävät Hotakan korkeudelle.
- 23.40 Vääräjoella ryssä tuhottu. Pieni os. pääsi pakoon. Saatu yksi maastovaunu + pst. tykki, kaasuja + ks-pukuja. Etumainen varmistuksemme tien ja Vääräjoen risteyksessä.
- 25.12.**
- 11.00 Sysi ilmoittaa, Kiekinkosken suunnalla jatketaan pakoon päässeen vihollisen takaa-ajoa ja oli partiomme aamulla Polvelassa saakka josta jatkaa edelleen. Muualla tilanne ennallaan.
- 16.30 Ryssät ovat ampuneet 15.00 kauaskantavalla tykillä Kuhmonniemeä, sekä Lammasperään.
- 20.30 Hiljaista. Ryssän hyökkäys lyöty takaisin.
- 26.12.**
- 10.00 Vihollinen Kiekinkosken suunnalla on nyt Kiekinniemessä ja omat nyt Mäntyvaarassa. Muualla ei uutta.
- 20.30 Tilanteessa ei uutta.
- 27.12.**
- 09.00 Rauhallista. Ryssät kokoavat taloista kaikki rautaesineet.
- 19.45 Hukkajärvellä poltettiin talot, muuten ennallaan.
- 28.12.**
- 11.15 Tilanteessa ei muutoksia yön aikana.
- 17.30 Kiekinniemi vallattu, tuhottu 40 hevosen kuormasto, jolloin saatiin 19 hevosta elävänä. Ryssä pakenee rajaa kohti.
- 20.00 Hukkajärven talojen korkeudella ryssä vetäytynyt. 1 tankki, 1 pst.tykki.
- 29.12.**
- 09.00 Ei erikoista. Ei ole varmuutta onko jo ryssä mennyt Kiekinkosken suunnalla rajan taakse.
- 12.00 P-SRE:n lohkolle esiintyvät ryssän voimat Kuhmossa JR 188/54 D eteni Saunajärven kautta, osa Kiekinkosken kautta.
JR 337 eteni Kuhmoon Saunajärven kautta.
Pion. patl. osaston 4652 osia Kuhmossa.
XII Tiepataljoonasta 4 kompp. Kuhmossa
54 D:n kuuluvat JR 118 ja 337.
Lähemmin tsto II:n yhteenvedossa 29/12-1939
- 20.10 Kiekinkosken suunnalla ollut 1 kompp. (4./JR 118) + 7 kk:iä + pion.joukkue + 40 ratsumiestä + 2 hv:a + 2 tyk. + 40 kmhv. Päällikkö kapt Akksajenko haavoit. ja mennyt taakse. Porukoista jäänyt vain muutamia kymmeniä miehiä. 54 DE Kolvasjärvellä kansakoululla (isoin talo, Div:lla ollut alkuaan 16 hv:a.
- 30.12.**
- 09.30 Kuhmossa rauhallista. Kiekinkosken suunnalla vihollinen on rajan takana.
- 10.00 Ryssä hyökkäsi Hotakkaan. Oma tst. etuvartio vetäytyy. Ampuu isolla tykillä, Jyrkänkoscalle, suurella voimalla, 12.05 taisteluvartiot irtaantui. Yhteys poikki tst. etuvartioihin.
- 12.00 28.12. on partiomme Saunajärvellä polttanut vihollisen 3 nafta-autoa ja 3 elintarvikeautoa. Partiomme edelleen siellä toiminnassa.
- 21.00 Jyrkänkoscen suunnalla vihollinen työntänyt etuvartiot 2 km taaksepäin.
- 31.12.
- 10.00 Tilanne ennallaan
- 21.00 Sa Sa.
- V. 1940**
- 01.01.**
- 00.30 JR 337 esikunta Rastin talossa.
- 08.45 Ei erikoisempaa. Hotakassa pientä laukausten vaihtoa. Omat partiomme sumuisen ilman takia eivät yöllä saaneet tied. suoritetuksi. Partio toiminta jatkuu.
- 17.00 Kiekinkosken suunnassa tuli seuraavat joukot ryssiä:
4 / JR 188. Kk joukkue, jaos / ryk.tyk.
Jaos / pst.ptri. Pion.joukkue.
Kss.ryhmä. V-ryhmä, 40 ratsua ja hv.
- 18.50 Kuhmossa tilanne ennallaan. Vihollisen hyökkäys Jyrkänkoscen suuntaan torjuttu ja vihollinen peräytyi eilisiin asemiinsa.
- 23.55 54 D ilm. 54 DE:lle 1.1. klo 15.00 div:n operatiivinen ryhmä talossa Saunajärven pohjoisrannalla. JR 118

kom. paik. maantien risteuksen eteläpuolella. JR 337:n kom.paikka tienhaaran pohj puolella. JR kom.paikka (Tulema) Tuulivaara
Toiseksi: viestiyhteys operat. ryhmien kesken, lennätin, puhelin, lentokone, posti, radio.
JR 118:aan kompaikkaan posti, radio, lentoyhteys. JR 529:ään posti, radio, puh. ja lentoyhteys.
3/ varayhteys jR 118 ja 337 ja 529 radioyht. ja motorisoitu v.joukkue. 54:n pääll.

02.01.

11.30 Sysi ilmoittaa, ... että Saunajärven tie on partion toteaman mukaan levennetty, jäädytetty ja laitettu sivuttamispaikkoja. Pyysi suksivoiteita.
21.35 Ryssä hyökkäili hiukan Ala-Jyrkän suunnassa. Torjuttiin. Ryssällä 5 meillä 1 kaatunut. Hotakassa entiset etuvartioasemat. Kaukotoiminnasta ei tietoa. Jymähdyksiä kuultu.

03.01.

11.30 Tilanne ennallaan. Partio toimintaa.
19.00 Kuhmon suunnalla ei uutta. Ahventa vastaan hyökkäsi ryssä, mutta lyötiin takaisin.

04.01.

09.30 Ei uutta. Partio, joka 3.I. kello 4 - 5 lähti, ei ole vielä palannut.
11 - 12 Kuhmon kirkko pommitettu hajalle, 6 konetta, 40 pom.
Paikalla päällikön asekoelma.
Kajaanissa 10 - 12 kolme ilmahälytystä.
13.30 3.I. lähetetty partio palannut täysilukuisena. Kolvasjärven suunnassa kuultu tappelun melskettä.
19.00 Korven (Vuokon) suunnalla on vihollinen ylläpitänyt tyk. tulta. Korven asemat ennallaan.
Ruunaan kohdalla pieni part. kahakka.
Kivivaaran suunnalla on Ilvesvaara puhdistettu vihollisesta. Part. toimi.
Inarin suunnalla ovat partiomme kosketuksessa vihollisen kanssa n. 7 km päässä rajasta Lentiiran suuntaan.

05.01.

09.00 Rauhallista.

06.01.

09.00 -"-
16.30 Mahti ilmoitti partioivansa Alapitkään saakka. Tunnus 8.I kello 16 saakka: Havukka

07.01.

09.00 Ei uutta.
19.40 Tilanteessa ei muutoksia.

08.01.

09.00 Ennallaan.
19.20 Kähkölässä Saunajärven rannalla majailee n. 600 ryssää opettelemassa hiihtoa Saunajärven jäällä. Kaikilla ei suksia. Mahti saanut erään säkin sukset n. 30 paria. Lutjassa kuoli 1 aliluutn. 6 miestä ja 3 vangittiin. Vanki kertoi, että Saunajärven kannaksella suuret tappiot. m.m. 1 k:sta jälellä 15 miestä, toisesta muutamia. Sanoivat odottavat vain kuolemaa. 10 hv., joista 3 käyttökelpoista.

09.01.

08.30 Yö kulunut rauhallisesti. Omien partio toimintaa.
16.20 ilmoitti Mahti II, että heidän 3-miehininen partio tavannut n. 15-miehisen ryssän partion Lentiiran Autioniemen talossa.
19.00 Tilanne ennallaan.

10.01.

09.00 -"-
18.45 Mahti. Omat partiot polttaneet Ylä-Laamasen talon, jossa ollut ryssien sidontapaikka. Ala-Laamanen täynnä ryssiä. Riihivaarassa ryssien valonheittäjä. Vilkaista liikennettä edestakaisin. Partio toimintaa.
19.00 Pst.joukkue N₀ 111 matkusti 9.I.40 kello 18 Kuhmoon (vänr. Sandsrtröm

11.01.

09.10 Ei uutta. Vih. häiritsemistöimintaa. Mahti 2.
20.00 Tilanne ennallaan.
20.00 Mahti 2 ilmoittaa

1/ Kolmena päivänä lentokone Hukkajärven puolella ja Saunajärven seuduilla tiedusteluilla.
2/ Klo 1 - 2.10 (Saunajärven tähystyspartio n. 1,5 km päässä havaitsi ensin 5 m. suksimiehiä, sitten 1 joukkue jalan 9 hev. 3 ahkiota, 1 - 2 kompp. jalan, 55 ajoneuvoa kärryjä 20 km. autoa (tarvikkeita) sitten 1 tykki. Klo 4 26 tarvikkeilla lastattua km-autoa. Tulokkaat äänistä päättäen nuoria.

12.01.

09.00 Ei uutta.

14.30 Mahdin partion toiminnasta 11/12 - 1-40 : - Saunajärven itäpuolella tiellä liikenne klo 1.00 - 3.00 hiljaista. Klo 5.00 tuhottu miinalla ...rkaviiva henkilöauto, jossa upseereita. Tulitaist. toisen auton kanssa. Klo 7.30 huolla 2 lentokonetta (2 tas. 2 paikk.) tied. koneita. Toisen potkuri rikki ja aseet otettu pois. Ups. vangittu.
19.00 Vuokon suunnalla vihollisen tykistö ja Krh. tulta. Vih. hyökkäsi vahvistetulla komppaniolla, mutta lyötiin. 1 hv tuhottiin, toista vaurioitettiin. Kivivaaran suunnalla partiokahakoita.

13.01.

09.00 Ei uutta.

16.10 Lososta 500 m. länteen partio todennut: Kovaa jyrinää Lososta.

9 km-autoa idästä länteen tarvikelastissa.

klo 3.00 kulki 2 km-autoa itään kev.lasti ja 1 rask. tankki.

Lentokoneen ympärillä tapeltu koko päivän. Ryssiä hyökännyt kovasti. Kone tuhottu. Muuten rauhallista.

19.20 Molemmat lentokoneet tuhottu. Hukkajärvellä 12 - 16.30 suunnassa 25.00 ja 18.00 kuultu ammuntaa. Muuten rauhallista.

14/15.01. Tähystysvartion ilm. yöllä: -

Klo 22.10 - 24 välisenä aikana ohitti tähystyspaikan noin 20-miehin hiihto-osastolla vahvistettu 25-km autoa ja yhden varm.auton käsittävä kolonna matkalla Rastille päin. Autot kulkivat yksitellen n. 10 - 15 min. väliajoin. 6 autoa kuormattu heinillä, muissa suurempia ja pienemp. laatikoita. Reuhkavaarasta Rastille päin metsä harvennettu n 50 m tien molemmin puolin.

15.01.

20.00 Vih. lentokoneet pommittaneet Kuhmon kk:lää. Vahingot vähäiset.

16.01.

08.30 Ei mitään muutoksia tilanteessa. Partio toimintaa.

12.00 Ei erikoista. Vihollisen ilmatiedustelua Lammasperän, Lentiiran, Viiksimon ja Sotkamon teiden suunnassa. Samoin vihollisen hiihtopartioita, joita ajetaan takaa. Mahti 2.

19.00 Tilanne ennallaan. Partio toimintaa.

17.01.

08.25 Yö rauhallinen. Tilanne ennallaan.

19.30 Tilanne ennallaan. Part. toimintaa.

18.01.

08.25 Tilanne ennallaan. Part. toimintaa.

12.40 Tilanne ennallaan. Part. toimintaa. Saunajärven tiellä viime yönä vain normaali huoltoliikenne.

19.30 Vuokon kaukopartio tuhonnut 2 hv:tä Saunajärven itäpuolella. 4 kompp. ryssiä harjoittelemassa Kuhivaaran maastossa.

19.01.

11.55 JR 27 siirtyy autokuljetuksiin ensi yönä Kuhmoon. Majoitus järjestettävä ja valmisteltava yhdessä 9 D:n lähettämien majoittajien kanssa. JR 27 jääpi toistaiseksi reserviksi.

Heimo.

16.20 Repolan lentokentille saapui 2 kpl i 6- , 6 kpl i - 15 ja 3 kpl i - 16 konetta.

19.45 Tilanne ennallaan. Pienempi vih. osasto ollut vrk:n saarroksissa. Vih. ilmoitointa vilkasta.

20.01.

08.04 Lutjassa ryssä saarroksissa. Taistelu käynnissä. Muuten rauhallista.

15.06 54 D:n (kartta 1:300.000) joukkojen asemat ennallaan. Vihollisen 5 rajavartioasemalle on tied.osaston vahvistukseksi lähetetty 27 miestä, tehtävänä varmistaa Lutjajärven alue. (saatu venäläisiltä)

20.00 Ei uutta. Vihollisen ilmoitointia.

21.01.

01.30 Vanki, ukrainal. JR 73, josta täällä 3 kompp., joista kkk. tulleet Repolasta 16 p:nä, Repolaan 24.12. tuotu itä_Siperiasta Lokoviseuskin kaup:sta. Ryk. kom. ev. Tarasov. Saatu Lutjalla vangiksi Repolassa n. rykm. ja Kolvasjärvellä n. patl. sekä rykm. kommis. Kaukasiassa koko osasto suksilla.

09.25 Tilanteessa ei uutta.

19.30 Tilanteessa ei mitään muutosta.

22.01.

08.15 Tilanteessa ei mitään uutta.

19.40 Tilanteessa ei muutosta.

23.01

00.15 (9 DE ja JR 27) Saapunut Kuhmoon, jossa esikuntani rajavartioston ups. rakennuksessa Paukku

10.15 Yö rauhallinen. Ei muutoksia tilanteessa.

16.00 Ev. luutn. Ilomäki ilmoitti, että päivän aikana ei ole tapahtunut mitään tärkeätä. Partio toimintaa. Aamulla otettiin muutamia vankeja. Esikuntarakennuksen uudelleen järjestelyn takia tulevat johdot olemaan iltapäivällä jonkin aikaa poikki.

Kirkonkylää pommittivat ryssän lentäjät. n. 120 raskasta pommia aivan esikunnan lähelle. Ev. luutn Ilomäen lähetti ja aut. kuljettaja kuolleet y.m.

17.00 Viitaten aikaisemmin antamiini valmisteluja koskeviin ohjeisiin, ilmoitan, että JR 65 (paits. 1 patl.) siirretään Kuhmoon ja alistetaan 9 D:lle. D:n komentaja esittää henkilökohtaisesti tiedustelujen tulokset ja hyökkäyssuunnitelman 25.I - op:llä minulle. Tuompo.

19.15 (Pauki = Vuokko) Yön aikana rakennettu murreksia Lieksan tielle 74 - 76 km pylväiden väliin. Vihollisen varmistuselimä tavattu 2 - 10 ja 79 km:n välillä. Syntyneessä lauk. vaihdossa ammuttu 2 ryssää. Omat tappiot yksi kaatunut. Partiotiedustelua.

19.55 Saunajärven tiellä liikenne hiljainen. Ei uutta.

24.01.

08.40 Paukku, Mahti 2

Ei erikoista, Partio toimintaa.

13.20 Ei erikoista, Ilmatoimintaa ei havaittu _Ansa (9 D)

19.20 Partio toiminta jatkuu. Tilanne ennallaan _ Ansa

25.01.

09.35 Ei erikoista. Part. toimintaa. Ansa I (9 D)

14.10 Tilanteessa ei uutta _ Myrsky

19.45 Ei uutta. Partio toimintaa _ Ansa (9 D)

26.01.

08.25 Partio toimintaa. Pieni ryssän partio yritti Lutjaan. Ansa

14.00 Hyökkäyskäskey Kuhmon suunnan joukoille, jonne on siirretty aikaisemmin siellä olleiden joukkojen (Pr. W. + Er P 14 + 4 Er Ptri) siirretty: JR 27 + II ja III/JR 65 + Viesti P + Pion P + 1./KTR 9 + 3./KTR 9 + III Psto (1½ patteria, jotka ovat saapuneet kuljetuksissa määrättyinä aikoina perille.).

1/ vihollisesta ei uutta

2/ Kuhmon suunnalla toimivat joukot hyökkäävät seuraavasti:

a/ Pr. Vuokko pitää nykyiset asemansa ja hyökkää päävoimin Koiravaaran kautta Nurmijärvi - Kuhmon maantielle katkaistakseen tällä suunnalla vihollisen yhteydet Saunajärvelle, valmiina jatkamaan hyökkäystä Saunajärven tai Sivakan suuntiin.

Pr. Vuokko alistetaan 28.I. klo 12 9 D:n kom. alaiseksi.

b/ 9.D varmistaa vasemman sivustansa hyökkää päävoimin Polvelan suunnasta katkaistakseen vihollisen huoltotien Kolvasjärvi - Rasti, Saunajärven seuduilla, varmistaa Kolvasjärven suuntaan ja hyökkää Sivakan suuntaan. Osilla voimiaan valtaa D tykistön tukemana päätien suunnassa Kankivaaran ja sitoo tällä suunnalla toimivan vihollisen, valmiina jatkamaan hyökkäystä Mieronahon suuntaan.

3/ Hyökkäysvalmistelut on suoritettava siten, että hyökkäys voi alkaa 29.I aamulla. Lopullinen hyökkäysaika ilmoitetaan myöhemmin.

PSRE:n kom.

Kenraalimaj. Tuompo

Esik. pääll.

Ev. Viklund

13.10 Ei erikoista. Rauhallista.

15.40 Uiona. Siirrettävä 1 pataljoona tänä yönä Vuokon käytettäväksi.

Heimo.

- 19.15 Ei mitään erikoista. Ansa
- 27.01.**
- 08.40 Partiotointintaa. Tilanne ennallaan. -Ansa.
- 11.45 Kiekinkoskella ammuttu 2-moottorinen pommikone kiv. tulella. Kone syttyi syöksyessään palamaan. -Ansa
- 12.40 Part. toiminta jatkuu. n. 35 konetta pommitanut Kuhmoa. -Ansa
- 19.40 Vilkas part. toiminta jatkuu. Oma part. käynyt Vornanniemen kylässä. Kylä tyhjä. Vihollispart. polttanut tänään Lutjan talon. Eilen käydyissä part. kahakoissa todettu 9 vihollisen kaatuneen. Saatu 2 pk:ta ja 5 kp:a, joista 4 Bergman - mallia. -Ansa
- 28.01.**
- 07.50 Hotakan maasto otettu tänään klo 7.00. Tilanne ennallaan.
- 17.45 Vih. ilmavoimien vilkasta toimintaa koko päivän. Kasarmia pommitettiin; 4 haavoittui, 1 kaatui. Kirkonkylä syttyi palamaan, 1 haavoittui. -Ansa
- 19.30 Ei erikoista. Yhteydet eteen poikki. Kylässä palanut 10 - 15 taloa. -Ansa I.
- 29.01.**
- 08.30 Tänä aamuna aloitettu hyökkäys sujunut suunnitelmien mukaisesti. (vrt. 9. D:n hyökkäyskäsky 26.1.40)
- 10.15 Wuokko ilmoittaa, että tie on katkaistu Saunajärven kohdalta klo 7.20, ja Kalettomanlammen korkeudelta klo 8.00. Vastus kohtalaista.
- 12.15 Yhteydet poikki Kuhmossa ja Sotkamoon ilmapommituksen takia.
- 12.43 54 D pyysi lentotiedustelua ja suomalaisen tykistön pommittamista Haukelan tiellä.
- 13.00 86. lentorykmentti ilmoitti 9. A:lle, ettei viestiyhteyttä 54 D:aan ole.
- 14.08 Antoi 54 D käskyn lentorykm. 86:lle heti pommittaa suom. rask. tykistöä alueella 11 km Koskelta länteen.
- 15.07 Lanka poikki. Kolme pakettiamme tiellä Niskavaaran kohdalla. Eikenevät itään ja länteen. Vastus heikohko. Partiot Jumiin ja Järvenpäähän. (Radio| - Myrsky
- 15.30 Er. P. 14 n 400 m tiestä pohjoiseen. Luelahdessa vih. vastus huomattava. JR 27 edennyt tielle ja edelleen Kannaksen suuntaan Alasjärven lahden korkeudelle. Kaakkoon päin edetty Losoon, joka mahd. kierretään. Pohjoisesta saavutettu Kankivaaran ympäristö, jossa ankara tykistötaistelu. -Myrsky.
- 19.55 Vuokko ilmoittaa Uhkalle (Siilasvuolle): - Joukkomme varmistaneet saavutetut tavoitteet ja vartioivat toimintasuuntaan. Huoltotiet tuottavat vaikeuksia, mutta järjestyvät. Vihollisen häirintää pitkin yötä Sivakassa ja Latvassa.
- 21.00 Uhkan käsky Kuokalle: - "Siirtäkää 1 kompp. Lieksan tieltä Kähkölään patl. Ruotsalon käyttöön."
- 21.00 JR 27 pitää hallussaan tietä Loson ja Alajärven - Saunajärven välisen kannaksen itäpään välillä. Omat pitävät hallussaan Saunajärven itärantaa. Pr W:n osa S:järven länsirannalla Er. P. 14 n. 400 m tien pohj. puolella Luelahden tien.silla. -Ansa
- 30.01.**
- 05.35 9. A antoi 54 D:lle käskyn: - "Aamulla saapuu lentokoneella luoksenne lähetti AE:sta mukanaan taistelukäsky. Huolehtikaa koneen laskeutumisesta Saunajärven pohj.rannalle ja lähetin vastaanotosta. Ilmoittakaa radiosanomalla meille ja Repolalle koneen laskeutumismahdollisuudet. Heti ilmoitettava tilanne div:n rintamalla 9. Ak-E:n pääll. eversti Ravaov."
- 08.30 Kosketus viholliseen koko ajan. Ei erikoisempaa toimintaa. - Ansa I.
- 13.05 Löytövaara hallussamme. Ruotsalo tiellä Klemetti - Kähkölä. Murole 400 m Luelahden pohj. puolella. Muuten tilanne ennallaan - Ansa I.
- 15.17 54 D on ilmoittanut 9.alle: "taistelukäsky N:o 25 saatu. 54 D: pääll. Souin.
- 19.05 Ruotsalo saavuttanut maantien Luelahden pohj. puolella. Ilm. tuli 17.35. Ei vielä yhteyttä Partaan (Er. P 14) Päivän kuluessa tuhottu 2 hv:a 5 autoa ja kentäkeittiö. N. 200 kaatunut.
- 31.01.**
- ~~08.30 Yön aikana jälleen partiokahakka Aittojärvellä. Oma partio seuraa vih. tyk. ammuttaa tien suunnalla. Klo 7.30 Muuten rauhallista Estiiri.~~
- 09.10 Luelahdella ei vielä yhteyttä Ruotsille ja Matille, Klemetti meillä. Loso, Löytövaara vielä ennallaan vihollisella. Ei erikoista. -. Myrsky
- 12.30 Tykistömme ampuu Sivakkaan. Tikka.
- 14.00 Löytövaara meikäläisten hallussa. Hiihtopataljoona ollut Löytövaarasta pohjoiseen ja kärsinyt suuria tappioita. Tie Losoon saakka meillä, josta Löytövaaraan päin vih. pesäkkeitä.
- 15.45 Kuhmossa otettu vanki kertoo:**
Löytövaaraan hyökännyt vih. os. oli 3 Er. hiihtopalt. joka perustettu 13.12.39 Sverdlavskissa. Tuotu n. viikko sitten Kemiin, josta palautettu Kotskomaan. Sieltä tuotu 30.1.40 Repolaan, josta Saunajärvelle. Viimeiset 20 km hiihtämällä. Miehillä toppapuku, jonka päällinen valkeata purjekangasta ja vuori sarkaa, jalassa huovikkaat. Jokaisella puoliautomaattikiväärit. Johtajille kp:t. Patl vahv. 3 kompp á 200 miestä. Mukana krh:ta ja kk:ta.

Vanki nähnyt samaan suuntaan tulevan myöskin 4 Er. hiihtopatl. Näitä pataljoonia on neljä. 3 Er. patl. kom. Kostrikov. tai Klutsikov. Löytövaarassa pataljoonasta kaatunut n. 150 - 200 miestä.

20.00 Ruotsi: Luelahdi tiellä kello 13.00 lähtien. Tie poikki ja hyökännyt. Partaan ei yhteyttä, jatkaa huomenna .
Milloin Parta jatkaa.

Klemetti kaksi pien. pakettia. 25 m tapettu ja viime yönä pari pienempää partiota 2 hev. ja auto. Pysyy kunnes Luelahdi selvä.

Sivakka 1 pak + 1 pion.pak. + kk jouk. pst. tykk. 1½ km Haarasta kaakkoon.

Latva. Molemmipuolista kiiv. tyk. tulta. Partio päässyt Koistilaan asemien taakse, todennut että se on varustettu ympyrään.

01.02.

02.35 Oma kone lentää aamulla klo 7 jälkeen levittäen lentolehtisiä. -Heimo

08.40 Löytövaaran tie katkaistu. Löytövaara kokonaan hallussamme. Loso vihollisella, mutta joukkomme ovat edenneet Loson pohj.- ja eteläpuolise sen itäpuolelle. Matti katkaisee tien Luelahessa tulella. Ruotsi jatkuvasti taistelussa Luelahessa tien eteläpuolella. Ei vielä yhteyttä Mattiin.

10.03 Saatujen tietojen mukaan 9 A on antanut 54 D:lle 1.2 7.08 käskyn: 54 DE:n päällikölle Eversti Soninille ilmoitettava:

1/ tarvitaanko taistelutarpeita ja muonaa,

2/ Miten on lentokoneen annettava, pudottamalla ilmasta käsin tai laskeuduttava maahan

3/ avunannon mahdollisuudesta, mistäpäin on paras tulosuunta lentokoneella

4/ sovittu merkki pudottamiselle tai laskeutumiselle.

9 A:n hp:n sij.Ev Omet. julin

13.00 Ei vielä mitään uutta.

13.50 9A ilmoitti 54 D:n esik päällikölle:

Lähetämme tänään klo 11.00 kaksi p-5 konetta heittämään osoittamaanne paikkaan taistelutarvikkeita II/JR 529 ja III/JR 529 varten, merkitkää heittopaikka kolmion muotoon sijoitetuilla kolmella suurella nuotiolla.

A:n esik. päällikkö Nikishov. ilm. V:n esik. päällikkö Jusupov 1.2 klo 9.30 saatujen tietojen mukaan ilmoitti 54 d 1.2 klo 9.30 11.19 9A:n ilm. v:n komentajalle Rytshagov.ille: ilmoituksen mukaan on mahdollista j a välttämätöntä heittää muonaa ja taistelutarvikkeita Hilikkoon No 3.

20.10 Odotamme, että leipä loppuu. Luelahdessa ammuttu 4 hv:a, i tykki ja pieni km-osasto hev. Löytövaara hallussamme. Loso vielä ryssillä. Saunasaari miehitetty. Siperialainen hiihtopatalj. tuhottu. Saatu mm.

120

aut. kiv.

10

kp

4

kk. - Ansa

02.02.

08.30 Tilanne ennallaan. - Myrsky

12.45 Ei uutta. Tähän asti tuhottu 11 hv:a, 2 kenttäkanuunaa, 1 haup., 13 km-autoa, 1 hev. kolonnan osa. Otettu 5 pien.heitintä, 20 pk:ta, 130 automaattikiv., 4 kk:iä ja 4 kp:tä. Lentiirassa varmistusosasto ilmoittanut 9.30: Sinne tullut voimakas vih. hiihto-osasto, yli 100 miestä. Tilanne siellä epäselvä. - Ansa I

13.10 54 D ilmoitti 9 A:lle 2.2. 7.38:

Pyydän kiireesti lähettämään lentoteitse ampumatarpeita, pudotettava 54 D:n komentopaikan alueelle 600 kpl 82 mm. miinoja ja 1500 kpl 50 mm miinoja sekä JR 337:n puolustusalueelle eteläisen tienhaaran kohdalle 400 kpl 82 mm miinoja ja 1000 kpl 50 miinoja. Heittopaikat viitoitamme viitoituskankaalla. 54 D:n tykistöpäällikkö

19.00 Voimakkaat vihollispartiot ylittäneet rajan Lentiirassa ja Kiekinkosken suunnassa. Vihollinen hyökkäillyt päivän aikana Löytövaaran ja Kylmälammin välillä. Ansa I

19.38 Nurmeksen ja Kuhmon taholta tulittavat suomalaiset venäläisten puolustusta tykki- miinanheitin - ja kk-tulella yrittäen saada haltuunsa Rastin talon ja pohj. tien risteuksen välillä olevan tien. Puolustuksen kustannuksella olen vahvistanut osaston toiminnan selustassa olevan suomal. ryhmän hävittämiseksi. Tarvitsen välttämättä tukea. Kiitokset sanomalehdistä.

03.02.

00.55 Lentieraan tullut rajan yli 150 - 160 ryssää (hiihtomiehiä) Sot.pol. vetäytynyt taistellen etelään n. 30 ryssää tuhottu. Sot.pol. pysähtynyt Sumsaan, jossa n. 20 miehinen oma varmistus. Sot.pol. tappiot 7 kaat, 2 haav, ja 4 kateissa. Kartira.

08.40 Löytövaaran - Kylmäjärven välillä vih. painostusta idästä. Taistelu käynnissä. Mattia vastaan hyökätty yöllä ankarasti. Torjuttu. Klemetistä ja Raatteesta (Ruotsalo) puuttuvat tiedot. Klemettiin suunnattu 1 pion.paketti Petäjälammen suunnasta.

Kiekin suunnalla tiedustelu käynnissä. Vihollisesta ei uutta.

Lentiiran suunnalla vih. huoltokompp., josta sot.pol. tuhonnut n. 60 miestä. Tiedot tältä suunnalta epävarmoja. - Ansa.

09.00 Ruotsalo pitänyt asemansa.

- Saunajärven länsiranta puhdistettu pesäkkeistä. Tuhottu 2 lentokonetta, 1 aikaisemmin ilm. lisäksi, sekä 1 km-auto.
- Klemetti hallussamme, ryssä hyökännyt pitkin yötä säännöllisin väliajoin hv:n tukemana. Eilen tuhottu 1 hv. Pst-tykkiimme sattui täysosuma kenttäkanuunasta.
- Muulla ei erikoista. Ansa
- 13.00 Ei erikoista uutta ilmoitettavaa.
- 19.30 Ei uutta - Myrsky
- 04.02.**
- 08.35 -" -"
- 13.00 -" Ansa -
- 14.15 Järjestäkää sopivaan paikkaan riittävän kauas asemien taakse T-kirjaimen muotoista kuviota telttakankaista. Vartio läheisyyteen suojaan. Ryssä lähettää teille a- ja e-tarvikkeita - Myrsky.
- Vuokko pyytää välittämään 30 lentokonetta on koko päivän useampaan otteeseen pudottanut tarvikkeita saarroksissa oleville. Voidaan selvästi nähdä kun laatikot sataa alas. (Välitetty Ansa III:lle).
- 19.30 Ei erikoista. Vihollisen ilmavoimat pommittaneet, pari haavoittunutta. - Ansa.,
- 05.02.**
- 09.00 Ei mitään oleellisia muutoksia tilanteessa. - Ansa I
- 09.05 Saunajärven länsirannalle ei ole laskeutunut mitään viholliskoneita, joten ryssien sanoma on tuulesta temmattu.
- 12.30 Klemetin pakettimme vetäytyy ylivoimaisen vihollisen siihen pakottaessa Ruotsin luo viivytäten tien suunnassa. Tie pidettävä Luelahden länsipuolella katkaistuna.
- Matti pysyy asemissaan. Ottaa yhteyttä Ruotsiin taisteluryhmällä Luelahden länsipuolelle suunnalla kuin eilenkin.
- Yksi pieni Koukun paketti hyökkää etenevän vih. sivustaan Petäjälammelta Klemettiin Uhka. (välitetty Vuokolle)
- 13.00 Vihollinen painostaa Löytövaarassa. Onnistunut etenemään Klemetistä itään.
- Kiekinkosken suunnalla vih. partiot siirtyneet rajan taa. - Ansa
- 20.00 4. - 5.2. ampui 8/KTR 9 Poslinjärven eteläpuolella oleviin aseisiin ja majoituskursuihin saaden osumia. Aholassa olevaa majoitusaluetta ammuttu tänään.
- Tiellä Rastista -Haarukkaan (Sivakka.) saakka ammuttu todettuja maaleja. Lehvä.
- 06.02.**
- 08.45 Ei erikoista. - Ansa
- 13.00 Tilantessa ei oleellista uutta. Vihollisen ilmatoiminta jokseenkin pysähdyksissä. - Ansa
- 15.00 9 D:n kuormista kiinnitetty Saunajärven lounaispuoliseen maastoon, jonne tiedustelu suunnattava, jotta selvitettäisiin onko siltä suunnalta odotettavissa vihollisen avustusyrityksiä. (Soininen 9 D:lle ja samoin Ev. Raappana Vuokolle)
- 20.45 Tilanne ennallaan. Riihivaaran suunnalla päästy purolinjalle Löytövaaran itäpuolelle. Todennäköisesti ei vihollista Riihivaaran ja purolinjan välillä. Kuusijärvi - Lehmilampi maastossa ei ole tavattu vihollisia. Kuhmossa tuhottu ja vallattu hyökkäyksen aikana tähän mennessä:-
lentokoneita SB - 27.1 Sotkamo
29.1 Kiekinkoskella
4.2 Saunajä
6.2 -"
- 13 hv:a,23 autoa, 1 traktori, 5 kenttään. 680 autom.kiv., 1 it.kk, 6 kk., 20 pk., 4 pien.heit. - Vih. kolonnassa Löytövaaran itäpuolella runsaasti elintarpeita ja rehua (mm. 2 autokuormaa vodkaa) Vih. tappiot ainakin 1.400 kaatunutta vankeja 42, - Sivakasta etelään suuntautunut hyökkäyksemme saavuttanut maantien Kannaksesta n. 1 km pohjoiseen. - Ansa.
- 07.02.**
- 09.00 Tilanteessa ei tapahtunut mitään oleellisia muutoksia - Ansa
- 13.45 Ei uutta - Ansa
- 19.15 Tuhottu 1 lentokone, 1 tykki ja 1 hv. Ei uutta. - Ansa
- 08.02.**
- 08.35 Tilanne ennallaan - Ansa
- 13.45 Tänä aamuna klo 7 aikaan pyrki n. 30 - 40 miehinen vih. os. Lentiirasta käsin Maanselän kohdalla olevan varmistuksen ohi, mutta lyötiin takaisin. Klo 11.00 aikaan tod. näk. sama vih. törmäsi Rahajärven pohj. puolella Tuulivaarasta palaavan sot.pol. os.toon. Kahakan jälkeen sot.pol. irtaantui. Vih. jälkiä seurataan. - Ansa
- 14.05 Toiminta jatkuu - Hiljalleen eteenpäin menee. - Ansa.

19.40 Kannasta vastaan suuntautunut hyökkäys luoteesta saavuttanut Kannaksen talon aukean luoteisreunan. Luelahdea vastaan etelästä suoritettu hyökkäys edistynyt Saunajärven luoteislinjan korkeudelle

09.02.

08.30 Ei olennaisia muutoksia. - Ansa

14.15 Ei olennaisia muutoksia. - Ansa

19.00 Hyökkäys jatkuu, edetään hiljalleen. Oleellisia muutoksia ei tilanteessa. - Ansa

10.02.

08.45 Saavutettua Kuusijokilinjaa varustetaan. Tykistön lamauttamis ammunnat käynnissä.

14.55 Tykistöominta Luelahdea vastaan jatkuu. Ei muuta ilmoitettavaa. - Ansa

19.15 Tykistövalmistelu jatkuu. Häiritsemispartiointia. - Ansa

11.02.

08.00 Tykistövalmistelun jälkeen oma hyökkäys alkanut. Painopiste Luelahdi. - Ansa

13.50 Tilantessa ei erikoista mainittavaa. Hyökkäys menee hitaasti eteenpäin. Muuta ei. - Ansa

19.45 Hyökkäys Luelahden tukikohtaa vastaan jatkunut koko päivän. Useita korsuja vallattu.

Löytövaarassa vallattu lähinnä Löytövaaraa olleet eristetyt pesäkkeet.

Kuusijokilinjalla ollut taisteluita koko päivän. Hyökkäykset torjuttu.

Kiekinkoskella vih. pienet hyökkäykset torjuttu.

Tuhottu pesäkkeitä, joissa yhteensä n. 400 m tuhottu. Avoimissa taisteluissa tuhottu Riihivaarassa n. 300 miestä ja 1 hv. - Ansa

12.02

08.20 Hyökkäys jatkuu Luelahden ja Kannaksen maastossa. - Ansa

19.45 Asemamme edelleen Kuusijokilinjalla. Ei vihollisen erikoista painostusta.

Kiekinkoskella vih. eteneminen pysäytetty linjalle Kiekinkoski - Pirttijärvi.

Sumsaan hyökännyt joukkueen vahvuinen vihollinen lyöty hajalle. Hyökkäys Luelahdea ja Kannasta vastaan jatkuu. Päivän kuluessa on molemmissa vallattu useita pesäkkeitä. - Ansa 1

13.02.

08.45 Tilanteessa ei oleellisia muutoksia. Yön aikana ei Luelahden ja Kannaksen pesäkkeitä saatu vallatuksi. Jatketaan tyk. valm. jälkeen tänään. Vih. ei ole painostanut idästä käsin kummallakaan suunnalla. - Mäkinen

09.45 54 D:n alainen osasto ilmoitti 9.45: Varuskunnat ovat jatkuvasti saarrettuna. Suomalaiset ovat olleet toiminnassa paarenpikan luona, johon olen kadottanut yhteyden. Varuskunnilla on huutava puute muonasta, lentäjät heittävät lähetykset huolimattomasti, usein sitäpaitsi suomalaisten alueelle. Olemme lopen nääntyneet, emmekä pysty käskyn mukaisesti suorittamaan läpimurtoa saartorenkasta. Ylläpidämme rohkeutta viimeiseen saakka. Annan tarkempia tietoja tappioista. Pyydän tiedoittamaan tilanteesta.

14.35 Luelahden pesäkemaaston valtaamisyrietykset jatkuvat. Kuusijokilinjalla ei erikoista. Jumissa, Saunajärven kaakkoisrannalla tuhottu 30-miehinen vih. hiihto-osasto. Vih. partio tavattu Ukonvaarassa. Kiekinkosken suunnasta etelään Kusionvaaran itäpuolitse todettu liikkuvan n. 2 kompp käsittävä osasto. Tiedustelut käynnissä ja valmistelut käynnissä esiintyneitten vihollisten lyömiseksi. Lentiiran suunnalla tuhottu 6 vihollista erästä hiihtopartiosta.

15.00 12/13 - II - 40 siirtyi SP 5 Kuhmoon ja on taistelussa Kesselin maastossa ryssien kanssa.

15.15 Tällä hetkellä n. vahv. kompp. vahvuinen vih. mukanaan kk:jä taistelussa Kesselin kohdalla omien joukkojen kanssa, paluutie katkaistu ja sitä vastaan suunnattu 3 komppaniaa. Kiekinkoskella on eteläinen niemi puhdistettu vih:sta. Pohjoisen saappaanmuotoisen niemen kärjessä vielä pieni vih.osasto, jota tungetaan jäälle.

20.00 Kiekinkoskella järven ranta omien hallussa. Pirttijärvellä laskeutuneista 4:stä lentokoneesta tuhottu yksi jäälle ja sen ympärille 10 ryssää. Kolme pääsi nousemaan. 1 lensi

Kesselin järven ja Kälkäisenjärven väliltä tunkeutunut vih.osasto (tod. 24 kiihtopatalj.) Siitä tuhottu Marttilan korkeudella ainakin 60 miestä. Loppuja ajetaan takaa. Kuusijokilinjalla koko päivän ryssien tyk. tulta. Jumissa Saunajärven itärannalla ei tilanne täysin selvä.

Luelahdessa ja Kannaksella päivän kuluessa vallattu joitakin pesäkkeitä.

14.02.

09.45 Illalla vih. hyökkäysyritys hyökätä Luelahdesta luoteeseen torjuttiin. Oma hyökkäys pasäkkeisiin alkoi tänään klo 6.45. Kälkäisen ja Kesselin väliin tunkeutunutta pieniin osiin hajonnutta vih. (Hp 24| tuhotaan edelleen. Vetkoon päässyt niitä n. 1 kompp. jotka on saarrettu. Useita kymmeniä vih. tuhottu. Kuusijokilinjalla rauhallista, samoin Kiekinkoskella. Jumissa tuhottu toistasataa vih. hiihtäjää. Puhdistus siellä jatkuu. - Ansa

13.25 Hiihtopatl. 24 tuhoaminen jatkuu Kesselinjärven ja Kälkäisen välissä. Patl. jakautunut pieniin osiin, jotka törmäilevät sinne tänne. Luelahdessa hyökkäys jatkuu pesäkkeitä vastaan. Kiekinkoskella ja Kuusijoella ei

- erikoista. Jumista ei tietoja tällä hetkellä.
- 19.45 Kesselin ja Kälkäisen järven välissä jatkuvat taistelut. Tarkistamattomien tietojen mukaan pitäisi siinä olla yhdeksäs ja 34 hiihtopataljoona.
Kiekinkoskella Kiekinjärven ja Pesäjärven välinen niemi puhdistettu vihollisesta.
Kuusijokilinjalla tilanne ennallaan. Niskavaaran eteläpuolella Kalliolammen seuduilla osia yhdestä venäl. hiihtopataljoonasta (13 ?) Luelahden pesäkkeistä taistelu jatkuu. Päivän kuluessa tuhottu ainakin 500 vihollista - m. m. Niskavaaran kaakoispuolella tuhottu viimeiseen mieheen n. 100 ryssää käsittävä tiedusteluosasto. Lehdon luota Pesä- ja Kiekinjärven väliltä saatu hevოსkuorma automaattikivääreitä. - Ansa
- 15.02.**
- 02.00 Venäläinen JR 337 ilmoittaa, että käsikranaatit ja bensiini ovat kokonaan loppuneet, on vain kiv. patruunoita. täksi päiväksi on muonaa vain 1/8 päiväannosta. Hevosilla ei ole rehua ollut neljään päivään, on syötetty turvetta.
- 09.30 Alueella Kälkäisenjärvi - Mattila - Vetko - tie: Mattila Kälkäinen todennäköisesti loput hiihtopataljoonista saarrettuna. Venäläiset hajaantuneet pieniin osiin ja pyrkivät renkaasta eri suuntiin. Niiden tuhoamista jatketaan.
- 13.10 Luelahdea vastaan käynnissä harhauttava hyökkäys sitomistarkoituksella. Muualla tilanne ennallaan. - Ansa.
Kälkäisen - Kesselin maastossa olevan vihollisen tuhoaminen jatkuu. Viime tilanneilmoituksen jälkeen saatujen tietojen mukaan on siellä tuhottu neljättä sataa ryssää. Löytövaaran maantien eteläpuolelle edennyt vih. hiihtopataljoona kääntynyt tuloladuilleen. Muualla tilanne ennallaan. - Ansa
- 19.55 Kälkäisen - Kesselin maastossa olevan vihollisen tuhoaminen jatkuu. Viime ilmoituksen jälkeen tuhottu n. 300 ryssää. Muualla ei erikoista.
- 16.02.**
- ~~08.30 Kälkäisen - Kesselin maastossa vihollinen tuhottu pie~~
- 08.35 Kälkäisen - Kesselin maastossa vihollinen tuhottu. Pieniä hajalle lyötyjä vih. osastoja ajetaan takkaa. Marttilan maastossa tuhottu toistasataa ryssää. Muualla ei erikoista.
- 10.00 Liite N_o 4 Vih. voimat (peitep.)
- 13.00 Vihollisen hiihtoprikaati (9., 13. ja 34. H. patl.) tuhottu. Maaston puhdistus jatkuu. Sotasaalista kerätään.
- 19.25 Joukkojen uudelleen ryhmitys käynnissä. Kuusijokilinjalla ja Kiekinkoskella ei erikoista. - Ansa
- 20.00 15 - 16.2. käydyn taistelun aikana alueella Kesseli - Kälkäinen - Vetko tuhottu täydellisesti vih. 3 hiihtopataljoonaa N_ot 9, 13 ja 34. Vihollisia kaatunut n. 1500 kokonaisvahvuuden oltua n. 1800. Hiihtopataljoonat kuuluivat "Erikoishiihtoryhmään" joka käsitti edellä mainittujen pataljoonien lisäksi hiihtotiedusteluosasto, joka lyötiin 15.2. Jumi - Kalliolampi maastossa ja perääntyi rajan taakse. Sen tappiot olivat n. 300 kaatunutta. Sotasaaliista kerätty valtaosa. Tähän mennessä koottu m. 400 autom.kivääriä, 30 pk:ta, 4 kk:ta ja 4 pien krh:ta. Kaatuneiden joukossa m. yksi eversti. Omien joukkojen uudelleenryhmitys käynnissä. - Ansa
- 17.02.**
- 08.18 Tilanteessa ei erikoista - Ansa
- 12.35 Maavoimista ei erikoista. vih. ilmavoimat vilkkaassa toiminnassa joukkojen yläpuolella
- 19.20 Kiekinkosken suunnassa rauhallista. Kuusijokilinjalla vih. tulitoimintaa. Loson ja Kuusijärven välisessä maastossa todettu n. 2 kompp. vahvuinen vih. osasto. Hiihtoprik. harhailevia 3 - 20 miehen suuruisia osia tuhottu päivän kuluessa n. 70 miestä.
Vih. ilmatoiminta vilkasta. - Ansa.
- 21.00 Tänään ammuttu alas 1 vih. 2 moot. pommikone, sekä 1 hävittäjä. Molemmat menivät mäsäksi.
Paikka todettu Kälkäisen maastossa - Ansa.
- 18.02.**
- 08.30 Loson ja Kuusijärven välillä tavattu vih. osaston tuhoaminen käynnissä. Muualta ei erikoista. Ansa-
- 12.20 Viitataan Lieksan sotapäiväkirjaan samaan aikamäärään, jossa Kuhmossa olevien ryssien komentaja Gusevskille osoitettu ruokalähetys ja kirjeen sisältö.
- 14.30 Loson ja Kuusijärven välillä tavatusta vihollisosastosta tuhottu noin 100 miestä Loson eteläpuolella, osan sieltä päästessä Loson tukikohtaan. - Rauhallista.
- 15.00 Liite. Venäläisten selostuksia Kuhmoon ilmaantuneitten hiihtopataljoonien toiminnasta.
- 19.30 Kiekinkoskella n. kompp. vahv. vihollinen näyttää kaivautuvan. Kuusijokilinjalla vih. vilkasta partioimintaa. Tien eteläpuolella Saunajärvi - Kuusijärvi maastossa lyöty takaisin vih. osasto vahvuus n. 100 miestä. Useita pienempiä partioita tuhottu. Tien pohjoispuolella n. 2 joukk. vahva vihollinen yrittänyt hyökätä Kylmäjärven kenttävartioon. Päivän kuluessa kaikkialla edessä vilkasta vih. ilmavoimien hävittäjien ja pommikoneiden toimintaa. Luelahden ja Rastin suunnasta ei uutta.
- 19.02.**

- 08.30 Kiekinkosken suunnassa oma paikallinen hyökkäys käynnissä. Kuusijokilinjan takana Kuusivaara-jokilinja ja Löytövaaran väliin tunkeutunut pienehkö vih osasto, sen lyöminen käynnissä. Loson valtaus siirretty hieman. Rauhallista
- 14.00 Kiekinkoskella jatkuu hyökkäyksemme Niemi talon maastossa. Vih. kaivautunut. Osa Korsuja vallattu. Lehdon maasto hallussamme. Kuusijokilinjalla rauhallista, lukuunottamatta vih. harvaa tyk. tulta. Losossa on saartorenkamme palautettu ja Ukonvaarassa ollut vih. vetäytynyt etelään päin. Viimeksimainittu vihollinen on vangin kertoman mukaan hiihtävä ratsuväkirykm. 45, johon kuuluu 5 eskad. á 100 m. Pienemmät hiihto-osastot ovat tunkeutuneet länttä kohti. Yksi n. 2 km Kuusiovaarasta etelään ja toinen jonka vahvuus epävarma, partiotiedon mukaan n. 200 m Kylmäjärven pohjoispuolelle. Molempia ollaan lyömässä. Tulitaistelu parhaillaan käynnissä. Loson saartorenkasta on antautunut 1 korsu, jossa 14 Losoon päässeestä 45:stä hiihtävästä ratsurykmentistä. Vih. ilmatoiminta erittäin vilkasta, varsinkin Kälkäisen maastossa. Vihollinen alkanut käyttää syöksypommitusta. - Ansa
- 20.15 Kuusijokilinjalla vih. pientä toimintaa. Tilanne ennallaan. Ansa

P-SRE Kuhmon ryhmän sotapäiväkirja 20.2. -40 klo 00.10 - 20.3.1940

20.02.

- 10.10 Kuusijokilinjalta vihollinen hyökkää. Hyökkäystä tukee psto. Ukonvaaran maastossa tiedustelumme käynnissä. Viime yön aikana tuhottu Kylmäjärvellä 46 miehinen vih. osasto ja Kusiovaarasta 2 km etelään tuhottu n. 50 miehinen vih. osasto, osan vetäytyessä itään. Kiekin suunnalla joukkomme puolustuksessa järvilinjalla. Tst.etuvartiot Lehdossa ja Niemen kaakkoispuolella. N. kompp. vahvuinen vihollinen korsuissa Niemi-talon pohj. puolella. N. 50 mieh. vahv. vih.sissiosasto, joka oli edennyt pohjoisesta taloon Kangasjärveltä 2 km itään on joukkojemme saartama ja tuhotaan.
- 16.15 Lentiiran suunnalta tullut n. 40 - 50 miehinen vih. osasto saarrettu eräässä metsämökissä, 1½ km Kangasjärvestä itään. Ei vielä kokonaan tuhottu. Kiekinkosken linjalta ei uutta. Kuusijokilinjalta on vih. jv. hyökännyt aina käsikämmään saakka | maantien suunnassa | lyöty takaisin. Vih. tykistötulta Kuusijokilinjalta ja Löytövaaraan arviolta n. patteriston tuli. Muualta ei uutta. Kylmäjärven itäpäässä näyttää vihollinen ryhmittyvän. Tarkemmat tiedot puuttuvat.
- 19.05 Tilanteessa ei uutta. - Ansa.

21.02.

- 08.35 Kylmäjärven itäpää puhdistettu yön kuluessa, n. 50 vihollista tuhottu. Kuusijokilinjalta ei vihollinen ole yön kuluessa hyökännyt. Muualta ei erikoista. - Ansa
- 12.30 Kangasjärven itäpuolella tuhottu saarroksissa ollut vihollisen tied. os yht. 50 ryssää, joukossa 1 sotilaspukuinen nainen. Muualta ei uutta tilanteessa.
- 19.40 Kuusijokilinjalta päivän kuluessa n. yhden pston tuli. Muualta ei ilmoitettavaa.

22.02.

- 08.30 Yö kulunut rauhallisesti. Ansa
- 13.30 Ei erikoista - Ansa.
- 20.00 Kiekinkosken suunnassa Heinivaaran ja Riihiniemen puolivälissä maantiellä tuhottu 2 partiota, yht. 34 miestä ja 6 hevosta. Rastinjärven länsipuolella partio kahakka saarroksissa olevan vih. partion kanssa. 20 ryssää tuhottu. Vih. partio edennyt pohjoisesta Ontojärveä pitkin. On taistelussa Tuuliniemessä ja Tikkanen talot maastossa maantien pohjoispuolella. Vahvuudesta ei tietoa, vih. heittänyt lentokoneesta laskuvarjolla paketteja Luelahteen. Luelahdessa ja reuhkassa tuhottu vih. korsuja ainakin 6 korsua. Vih. leirialueita Kuusijokilinjan itäpuolella ammuttu tykistöllä - Ansa

23.02.

- 09.00 Yö kulunut rauhallisesti.
- 12.50 Ontojärvellä tavatun vih. partion kanssa taistelu jatkuu. Ryssät pääasiassa maantien ja Ontojärven välisessä maastossa saarrettuna. Kotalassa paloi n. 10 ryssää. | Kotala Ontojärven pohjoisrannalla | Kiekinkoskella ei uutta. Kuusijokilinjalta vih. tyk. tulta. Luelahde ja Losoa vastaan omaa tykistötulta suoralla suuntauksella.
- 19.00 Ontojärven eteläpuolella tavattu vih. partio tuhottu. Vahvuus n. 30 miestä puettuna suomalaisiin sotilaspukuihin. Muualta ei uutta.

24.02.

- 08.30 Kuusijokilinjalta vih. heikkoa tykistötulta, muualta ei erikoista. - Ansa.
- 08.30 23.2. klo 18.16 Fedorow ilmoittaa: Te ette lainkaan ymmärrä, että meidän olosuhteissamme teidän kuuma vetenne kuulostaa ironialta ja pilanteolta. Joskus meidän onnistuu sulattaa lunta. Jos te onnistutte heittämään vettä tynnyriin, niin pidämme sitä onnena. Ajatelkaa tarkemmin meidän ampumahautaolosuhteitamme suomalaisten yhtämittaisen tulen alaisena. Heittäkää vaikka rasia tulitikkuja. Fedorow."
- 12.30 Rauhallista, Ansa
- 19.00 -" - Ansa
- 19.05 Ansa, Uhka
- 1/ D:lle alistetaan erillinen Krh. K. Kinos. Komppaniaa ei saa elimellisesti liittää mihinkään joukko-osastoon.
- 2/ Komppania kuljetetaan 24/25.2. välisenä yönä rautateitse P-SRE:n toimesta Sotkamoon. Tarkempi saapumisaika ilmoitetaan erikseen.
- 3/ D:na järjestää komppanian vastaanoton ja edelleen kuljetuksen. Miehistön kuljetusta varten P-SRE:n toimesta varattu 4 autobusia Sotkamoon.
- 4/ Komppanialla mukana 3 vrk:n muona ja määrävahvuuden mukaiset ampumatarvikkeet.
- 9. D:n ryhmitys peitepiirroksena Liite N₀ 5: (21.2-40)

25.02.

- 08.40 Eilen klo 21.00 Kiekinkosken Heinävaaran pohj. puolitse edennyt vih. osasto tuhottu, vahv. 8 hev. ja 20 ryssä. Luelahdessa ja Reuhkavaarassa hyökkäyksemme käynnissä. Muualla rauhallista. Yöllä ei lentotoimintaa. - Ansa
- 14.20 Reuhkan vih. pesäke vallattu. Luelahdessa jatkuu hyökkäyksemme. Muualta ei uutta. - Ansa
- 19.30 Reuhkan tukikohta vallattu, jossa tuhottu n. komppania venäläisiä. Kuusijärven kaakkoislahden kautta edennyt uusi vihollinen Kalliolammesta n 3 km. kaakkoon. Muualta ei erikoista. - Ansa.
- 26.02.**
- 08.30 Eilen Kuusijärven Kalliolammin maastossa todettu vih. os. vahv. n. 50 m., ajettu Kuusijärven pohjoispuolelle. Vih. ilmatoiminta yöllä vilkasta. Muualta ei erikoista. - Ansa
- 13.00 Luelahden ja Loson valtausta valmistellaan tykkien suorasuuntaustulella. Useita korsuja ammuttu hajalle. Muualta ei ilmoitettavaa.
- 19.45 Kiekinkosken Lehdon eteläpuolella tuhottu 10 ryssää nuotiolle. Losossa ja Luelahdessa tuhottu 3 tykkiä, Reuhkasta saatu: 4 aut. 2 hv:a, 2 kenttäkeittiötä, 5 kk:ta, 20 pk:ta, 23 autom.kiv. 135 kiv. 2 kp:tä 2 pien heit, 2 valopist. 3 puhelinta. Muualta ei erikoista.
- 27.02.**
- 08.30 Losossa hyökkäys käynnissä. Muualta ei mainittavaa. Yöllä vih. ilmatoiminta vilkasta. - Ansa.
- 13.20 Losossa taistelut jatkuvat. Muualta ei erikoista.
- 19.30 Hyökkäys Losoon jatkuu. Vallattu 3 isoa ja 12 pienempää korsua. Vih. tekee sitkeää vastarintaa. Luelahdessa hyökkäys alkanut 17.30. Muualta ei erikoista. ansa.
- 28.02.**
- 08.30 Hyökkäys Losoa vastaan jatkuu. Luelahdessa lahdessa hyökkäyksemme pysähtynyt. Muualta ei erikoista. - Ansa
- 12.50 Losossa 3 pientä korsua vallattu. Hyökkäys jatkuu. Luelahdessa ei erikoista. - Ansa.
- 19.05 Hyökkäyksistä Losoa ja Luelahtea vastaan viime ilmoituksen jälkeen ei hyökkäys ole mennyt eteenpäin. Muualta ei uutta _ Ansa
- 29.02.**
- 08.30 Losossa hyökkäys alkanut jälleen klo 5.00. Luelahdessa ei päästä eteenpäin ilman uutta valmistelua. Kiekinkosken suunnassa tuhottu ryssiin muonantuojia ja partioita yht. 40 miestä ja 3 hevosta. Muualla rauhallista. Yöllä ei lentotoimintaa. Ansa.
- 13.15 Losoa vastaan hyökkäyksemme jatkuu. Luelahtea vastaan valmistelut käynnissä. Jumin itäpuolella metsikössä ammuttu alas vih. pommikone joka syttyi tuleen. Muualta ei erikoista.
- 19.25 Valmistelut hyökkäyksen jatkamista varten Losoon ja Luelahteen jatkuvat. Kiekinkosken suunnassa ei erikoista. Kuusijokilinjalla vihollinen hyökännyt ja n. kaksi komppaniaa on päässyt murtautumaan aseimimme tien ja Kuusijärven välissä. Vastaisku käynnissä. Vihollisen lentotoiminta vilkasta m.m. Sivakan, Rastin, ja Klemetin maastoon pudotettu tarvikkeita viholliselle 20 koneella useaan kertaan. Muualta ei uutta Ansa.
- 23.30 Kuusijokilinja hallussamme. - Ansa
- 01.03.**
- 08.30 Maastoa Kuusijärven länsipäässä, jonne jäänyt vielä pieni vih. osasto, puhdistetaan. Itse Kuusijokilinja hallussamme. Vih. tappiot n. 60 kaatunutta, yöllisten laskelmien mukaan. Toiminta Losossa ja Luelahdessa jatkuu. Muualta ei erikoista. Vilkas lentotoiminta kestänyt koko yön ja jatkuu yhä.
- 13.00 Oma tykistövalmistelu jatkuu Luelahdessa. Losossa pyritään eteenpäin. Kuusijokilinjalla vihollisen voimakasta tyk. tulta. Jv:n hyökkäystä ei vielä todettu. Kuusijärven länsipäässä ollaan selvittämässä siellä olevaa pientä vih. osastoa. Muualla omien pienien ryhmien toimintaa. Vih. ilmatoiminta erittäin vilkasta. - Ansa.
- 18.55 Päivän kuluessa on ryssä hyökännyt Kuusijoella kaksi kertaa tien molemmilla puolilla, painopiste vasemmalla. Oikealla Kylmäjärven itäpäässä hyökännyt yksi vih. hiihtopataljoona, rajavartiopatl. 39. vahvistettuna n. komppanian vahvuisella hiihto-osastolla. Hyökkäystä on valmistellut ja tukenut koko vuorokauden ainakin patterin tuli. Hyökkäykset on torjuttu. Erään vangiksi saadun sotamiehen kertoman mukaan olisi vihollisella Riihivaaran suunnalla divisioona. Kertomus ei kuitenkaan ole uskottava. Vihollisen hyökkäykset ovat olleet rajuja ja on se paikkapaikoin päässyt tunkeutumaan pääpuolustusasemaan, josta se on vastaiskulla heitetty takaisin. Tykistötuli jatkuu.
- Kiekin suunnalla ei vihollinen ole osoittanut aktiivisuutta. Lähellä rajaa käyneet partiomme eivät ole todenneet saaneen vahvistuksia.
- Losossa taistelu jatkuu.
- Kannaksella ammuttu suorasuuntaustykillä 2 korsua ja 1 vih. tykki rikki.
- Luelahdessa ammuttu 8 viholliskorsua rikki. Muualla rauhallista.
- Ilmavoimien toiminta Riihivaaran - Loson suunnalla erikoisen vilkasta. Hävittäjiä ja pommikoneita. Vihollinen heittänyt laskuvarjolla m.m. hauptisin ammuksia Luelahteen, puolet ammuksista tuhoutunut tai joutuneet

joukkojemme haltuun. - Myrsky
19.41 Vihollispartio jälleen 2 km Hossan tien eteläpuolella, taistelu käynnissä. Juntusrannan luona harvaa tykistöä.
- Hukka.

02.03.

08.45 Kiekinkosken suunnassa ei erikoista.
Kuusijokilinja hallussamme, vihollisen voimakas tyk. tuli alkanut jälleen aamulla.
Losossa, Kannaksella ja Luelahdessa jatkuu korsujen tuhoaminen tykistön suorasuuntaustulella valmisteluna jalkaväen hyökkäystä varten.
Sivakka - Rastin saaros maastossa omien partioryhmien taisteluja.
20.15 Kuusijoella tyk. tulta koko päivän (kiiv. tulta.) Vih. j.v. hyökkäsi maantien suunnassa, sen eteläpuolella.
Hyökkäys torjuttu. Losossa vallattu yksi iso korsu ja ammuttu rikki kaksi vih. tykkiä.
Luelahdessa alkoi jv:me hyökkäys "esikuntakukkulaa" vastaan voimakkaan tykistövalmistelun jälkeen klo 19.15. Muualla rauhallista. Partiomme todennut, että Puurojoen latvalla olevan lammen luona koko viimeyön kuultu tulitaistelua on aiheutunut siitä, että ryssät ovat taistelleet keskenään. Ammunta oli ajoittain kiivasta, kuultiin avunhuutoja ja joku, todennäköisesti tukkikämpä paloi. Vih. tappioista ei ole saatu tietoja. Vih. ilmatoiminta joukkojamme vastaan erikoisesti Losossa erikoisen voimakas. Myrsky.

03.03

09.00 Kuusijoella vihollisen harvaa tyk tulta. Oma rajoitettu hyökkäys Kymäjärvellä (itäpäässä) asemamme parantamiseksi käynnissä. Kaikkolammen maasto hallussamme.
Losossa hyökkäyksemme jatkuu. Yön aikana vallattu 2 korsua.
Kannaksella jatkuu tykistömmen suorasuuntausammuntaa.
Kiekin suunnalla rauhallista.

Luelahdessa on hyökkäyksemme saavuttanut „esikuntakukulasta n. puolet, länsipään ja keskustan taistelu jatkuu, paikotellen hyvin kiivaana. Muualta ei mainittavaa. Pyry, ei lentotoimintaa. Myrsky.

13.30 Luelahdessa vallattu „Div. esik. kukkula" kokonaan. Div. esik. kohtalosta ei vielä tietoa. Luelahti jakautuu kahteen erilliseen osaan. Hyökkäyksemme itäisen osan ottamiseksi jatkuu. Kuusijokilinjalla käynnissä vihollisen ankara hyökkäys, voimakkaan tyk valmistelun jälkeen. Vih. on onnistunut murtautumaan maantien suunnassa asemiimme. Vastaisku käynnissä. Muualla hiljaista.

16.00 Joukkomme vetäytyvät viivytäten Kuusijokilinjalta Löytövaaraan puolustusasemiin.

19.40 Kuusijokilinjalta vetäytyminen käynnissä Löytövaaran puolustusasemiin. Loson valtaaminen keskeytetty. Kannaksella suorittaa suorasuuntausammuntaa tykkimme hävitysammuntaa vih. korsuihin. Luelahden itäiseen tukikohtaan alkoi hyökkäyksemme klo 18.00 tykistövalmistelun jälkeen. Vih. lentotoiminta iltapäivällä vilkasta.
- Myrsky.

04.03.

09.25 Hyökkäyksemme Luelahdessa jatkuu itäiseen suuntaan. N. puolet itäisestä tukikohdasta vallattu. Vihollinen ollut aktiivinen, suorittaen kaksi vastaiskua, jotka torjuttu. Löytövaarassa oma vastaiskumme käynnissä.
Muualta ei erikoista. Ansa.

13.10 Luelahdessa, Klemetissä ja Löytövaarassa taistelu jatkuu. - Ansa.

19.30 Löytövaaran Kylmäjärven asemissa vih. hyökkäykset torjuttu. Suoritimme menestyksellisen vastahyökkäyksen Kylmäjärven suunnasta Löytövaaran asemien eteen. Vihollisen tappiot arvioidaan 500 kaatuneeksi. Äskettäin saadun vangin kertoman mukaan on vihollisella Löytövaarassa jo Rykm. 83 (163 D), jota on vahvistettu pataljoonalla sekä rajavartiopatalj. 39. Kaikilla on sukset.

Kannaksella on tyk. tuhoamisammuntaa jatkunut. Useita vih. korsuja on tuhottu.

Luelahden itäisessä tukikohdassa on tunkeuduttu korsualueen keskelle ja vallattu runsaasti puolet tukikohdasta. Taistelu jatkuu.

Klemetissä hyökkäsi vihollinen ainakin kompp. suuruisella voimalla krh. tulen tukemana itään päin asemiamme vastaan. Vihollinen osittain heitetty takaisin osittain tuhottu.

Sumsassa hyökkäsi vihollinen krh-tulen tukemana asemiamme vastaan, vahvuus ehkä 2 joukk. On vetäytynyt (vih.) takaisin.

Muualla rauhallista.

Ilmatoiminta ei ollut -Ansa

05.03.

08.47 Toiminta jatkuu. - Ansa.

14.00 Löytövaarassa rajoitettu vastahyökkäyksemme käynnissä. Vih. toiminta Löytövaarassa jonkun verran laimentunut.

Taistelu Luelahti itäisessä keskeytetty joukkojen levon vuoksi joiksikin tunneiksi.

Klemetissä hyökkäsi vihollinen itään maantien suunnassa n. kompp. vahvuisin voimin krh-tulen ja hv-tykkien tukemana. Torjunta käynnissä.

Tykistömme ampuu suoralla suuntauksella Kannasta sekä Luelahti läntistä.

19.45 Ilmatoiminta erittäin vilkasta. Pommituksia ja hävittäjätoimintaa kohdistuen lähinnä taistelujoukkoihin. - Ansa.
Klemetissä on vihollinen hyökkänyt, mutta on torjuttu. Luelahdessa on oma hyökkäyksemme alkanut itäisessä tukikohdassa. Löytövaarassa on vih. hyökkänyt Löytövaaran ja Kylmäjärven välillä. Hyökkäys torjuttu. Muualla ei erikoista. - Ansa.

06.03.

09.30 Löytövaarassa vih. tykistötulta. Jv. painostusta ei ole vielä ollut. Luelahti itäisessä eilen iltainen hyökkäys edistynyt n. 500 metriä. Klemetissä hiljaista.

13.50 Mäntyvaaraan viime yönä tullut vih. partio, jonka vahvuudesta ei tietoa, mutta sen tuhoaminen käynnissä. Ansa.
Vihollisen hyökkäys käynnissä Löytövaarassa.

Mäntyvaarassa käynnissä voimakkaan vih. partion tuhoamistaistelu.

Muualla ei erikoista.

Ilmatoiminta vilkasta.

19.45 Vihollinen hyökkänyt toisen kerran päivän kuluessa Löytövaarassa ja Kylmäjärvellä voimakkaan tyk. tulen tukemana, hyökkäykset torjuttu. Klemetissä heikohko 2 kv:n ja krh:n tukema n. 1 - 2 kompp. vahvuisen vih. hyökkäys torjuttu. Mäntyvaarassa jatkuu vih. 50-miehisen sissiosaston tuhoaminen. Ilmatoiminta iltapäivällä erittäin vilkasta. Muualla ei erikoista - Ansa.

07.03.

10.15 Löytövaarassa vihollisen kiivasta tyk. tulta. Vihollinen torjunut hyökkäyksemme kannaksella. Muualta ei erikoista.

13.20 Edelleen kiivasta tykistötulta Löytövaarassa ja jv.-hyökkäys käynnissä Kylmäjärven eteläpuolella. Muualta ei erikoista. - Ansa

19.50 Löytövaarassa maantien suunnassa vih. hyökkäys torjuttu. Kylmäjärven eteläpuolella hyökkäys jatkuu (ryssillä etulinjan takan kp-miehet.) Voimakasta tyk. tulta koko päivän Luelahti itäisessä hyökkäyksemme käynnissä. Klemetissä valmistele vihollinen murroksia Klemetin itäpuolella. Kiekinkoskella todettu vih. irroitaneen n. 60 miehisen osaston itään päin, takaa-ajo käynnissä. Ilmatoiminta iltapäivällä jaksottain vilkasta.

20.08 9. Div.

Tänä yönä siirretään P-KR:stä kaksi komppaniaa (4+3/ ja kk-joukkue autoilla Kannakselle, jossa alistetaan 9 D:lle käytettäväksi rintaman eteläisellä osalla, jolloin täällä toimivia joukkoja voitaneen vastaavasti vapauttaa.

Henkilökuntaa alistetuista joukoista ei ilman minulta saatua lupaa saa siirtää toisiin joukkoihin. Tuompo.

08.03.

09.00 Vihollinen hyökkäsi Löytövaarassa tien suunnassa aamuhämärissä ilman tyk. valmistelua asemiimme. Lyötiin vastaiskulla takaisin. Luelahti itäisessä vallattu 1 korsu, hyökkäys jatkuu.

Muualla ei mainittavaa. Mäntyvaaraan ilmestynyt vih. partio oli puettu suomalaisiin sotilaspukuihin. - Ansa.

13.40 Vihollinen hyökkäsi Löytövaarassa maantien molemmin puolin. Hyökkäys torjuttu. Vih. tykistö ampuu, tuli hieman laimeampaa. Välittömästi Löytöjärven etelä puolella n. 100 miehen vahvuinen vihollisosasto hyökkäämässä. Vastaiskumme käynnissä.

Luelahti itäisessä on vallattu n. puolet tukikohdasta. Saatu 60 vankia. Vihollisia painunut Saunajärven jälle useita kymmeniä. Ne tuhottu. Vihollisen ilmoitointia erittäin vilkasta. - Ansa.

19.50 Löytövaarassa vihollisen hyökkäys lyöty. Luelahti itäinen vallattu. Vihollisia kaatunut n. 300 ja vankeja 125, joista 5 ups. osa haavoittuneita. Muuta sotasaalista ei vielä ehditty tarkastaa. 2 hävittäjää ammuttu alas. Muualta ei erikoista. Pommituksia, hävittäjä toimintaa, muonan heittoa. - Ansa.

09.03.

08.45 Yö rauhallinen. Ansa.

14.00 Löytövaarassa kiivasta tykistötulta viiden tunnin ajan. Kylmäjärven eteläpuolella hyökkää vihollinen n. kahden komppanian vahvuisena. Muualta ei erikoista. Ilmatoiminta ajoittain vilkasta.

20.10 Löytövaarassa vih. tykistötuli 6 tunnin ajan ollut erittäin voimakas. Vihollinen suorittanut kaksi hyökkäystä Kylmäjärven etelärannan suunnassa, jotka torjuttiin. Muualla rauhallista. - Ansa.

10.03.

09.00 Kylmäjärven itäpäästä 2 km pohjoiseen Koivun kenttä vartiossa (Pellikan kämpällä) partiokahakka, jossa kaatui n. 20 ryssää. Muualla rauhallista.

14.00 Löytövaarassa vihollisen tykistön häiritsemistulta. Muuten tilanne ennallaan.

19.45 Vih. hyökkäys tien suunnassa Löytövaarassa torjuttu. Tykistön häirintätulta. Lentotoiminta vilkasta.

Luelahti itäisen sotasaalis:

6	kpl.	kk:jä
5	"	pk:tä
293	"	kivääriä
1	"	pienoisheitin
1	"	haupitsi (122 m/m)
1	"	kanuuna (lk).
135600	"	kiv.patruunoita
200	"	käsikranaattia
23	"	puhelimia
1	"	14" keskus
36	"	kärri
6	"	puh.ajoneuvoa
2	"	moottorisahaa
15	"	satulaa
80	"	kirvestä
100	"	lapiota
3	"	radiovastaanotinta
30	"	laatikkoa sekalaisia ammuksia
300 - 400	"	ryssää, joista 125 vankia

11.03.

08.30 Löytövaarassa ryssä hyökkäsi yön aikana tykistön tukemana, mutta torjuttiin. Muualla tilanne ennallaan.

13.00 Löytövaarassa rauhallista. Muualta ei uutta - Ansa

20.00 Rauhallista. Ansa.

12.03.

08.45 Yö rauhallinen. N. 1-2 kompp. vahvuinen vih. osasto liikehtii Löytöjärven eteläpuolella länttä kohti. Muualla ei erikoista. - Ansa

13.00 Löytövaarassa tyk. tulta ja maantien eteläpuolella vih. hyökkäys käynnissä. Muualla tilanne ennallaan.

Loson itäpuolella pudotettu 1 kaksimoottorinen pommikone. Kone paloi. - Ansa.

19.40 Ryssä hyökkäsi päivän kuluessa n. kolmen komppanian suuruisin voimin, 8 hv:n tukemana Löytöjärvellä ja sen eteläpuolella. Suoritti päivän kuluessa 10 eri kertaa. Voimakasta tyk. tulta Löytövaaraan. Hyökkäys torjuttu. Rutkun purolla todettu n. yhden tai kahden K:n vahvuinen ryssän tukikohta, joka on piikkilangoon varustettu. Luelahti läntisessä h = klo 19.30. Ilmatoiminta päivän kuluessa vilkasta. Muualla ennallaan. - Ansa.

13.03.

04.10 PM:n puh.sanoma N_o 821 / op. 1. 13.3.40.

Rauhasta lienee sovittu ja sen mukaan vihollisuudet lopetetaan 13.3.-40 klo 11.00

PM:n alaisten yhtymien on valmistauduttava siihen, että tiedoitus vahvistuksen tähän saavuttua voidaan ajoissa saattaa joukkojen tietoon.

Käskystä:

A. F. Airo

07.20 PM:n puh.sanoma N_o 822 / op. 1 . 13.3.-40

PM:n puh.sanoma N_o 821 / op. 1. 13.3. vahvistetaan

A. F. Airo.

07.30 Rauhasta sovittu. Vihollisuudet lopetetaan 13.3.-40 klo 11.00

Käskystä:

Viklund.

07.30 Hyökkäys lopetettava Luelahdessa. Henkilökuntaa ei saa enää uhrata.

Viklund.

08.00 Löytövaarassa tyk. häirintätulta. Klo 7.30 alkoi kiivas tykistötuli, kohdistuen Löytöjärven suuntaan. Vih:n hv:ja 6 kpl. Löytöjärven jäällä. Eilissä hyökkäyksessä tuhottiin 1 hv ja yhtä vioitettiin. Luelahdessa taistelu käynnissä lähietäisyyksillä. Vihollisen hävittäjät erittäin voimakkaasti joukkojemme kimpussa. Pakko jäädä toistaiseksi nykyisiin aseisiin, suorittaa taakse vetäytymisen vasta määräajan tultua. Muuten ennallaan.

11.45 Rauhallista. Käsky mennyt kaikille, mutta tällä hetkellä yhteys poikki Luelahteen ja Löytövaarassa etulinjoille. Klo 10.40 ankara lentopommitus Kälkäisiin JR 27 kom.paikan seuduille (15 konetta). Ansa.

20.30 Oltu neuvotteluissa Gusevskin edustajan kanssa, joka ilmoitti, että ilman valtuuksia neuvottelevat vasta 14.3. klo 10.00. Rauhallista - Ansa

14.03.

20.10 Neuvottelut vielä käynnissä.

Ryssät ehdottaneet:

1/ että saisivat luvan kuljettaa 50:llä lentokoneella kahtena päivänä kaksi kertaa päivässä evakuoitavia laskeutumalla Rastinjärven jäälle.

2/ Tilanneet autoja kaapattujen sanomain mukaan.

15.03.

09.00 Ryssät kuljettaneet haavottuneita koko yön ja aamun laskeutumalla koneillaan Rastinjärven jäälle. Tie Klemetistä Riihivaaraan puhdistettu. Losoa evakuoidaan. Ryssät luvanneet puhdistaa maaston asettamistaan miinoista. - Ansa

13.40 Rauhallista. - Virtaniemi

19.40 Ryssät palauttaneet vangitsemansa 1+4 pioneeria Löytövaarasta. Ryssien hevonen ajanut Suolahden itäpuolella miinaan n. 17.00. Alue oli toimestamme merkitty vaaralliseksi. - Virtaniemi.

16.03.

08.00 Ei oleellista. Virtaniemi.

19.23 Ei mitään erikoista - Ansa

17.03.

08.35 Tilanne ennallaan. Ansa

17.15 Os. Laulajainen käsittäen 3 komppaniaa, kk.-joukkueen ja 4 Er. ptrin, lähti Kuhmosta 18.3.40 klo 6.00, saapuu Nurmekseen 20.3.40 klo 14.00

Os. Ruotsalo, käsittäen 12. Er. P:n lähti K:sta 20.3.40 aamulla, saapuu N:een 22.3.40 kello 14.00.

19.50 Toiminta sujuu häiriöttä. - Ansa

18.03.

09.00 Ryssä vetäytynyt Sivakan tiehaaraan asti. Suolahdessa huomattu liikettä itään.

13.50 Partiomme tarkastamassa Latva - Sivakka aluetta, vih:n vetäytynyt sieltä pois. - Ansa.

19.03.

09.45 Venäläiset vetäytyneet Niskaan.

Kuljettaneet:	9000	miestä
	637	hevosta
	173	aut.
	21	hv.
	25	tyk.
	15	itkk.
	4	trakt.
	52	kenttäk.

19.15 Ryssä on jättänyt Löytövaaran. Samoin on vetänyt varmistuksensa pois Kusionvaaran luota.

Oma kenttävartiomme asetettu rajalle Kiekinkoskelle.

Lentiira joukkojemme hallussa. Ryssä vetäytynyt rajan taakse.

Rasti - Luelahti vain romua.

20.03.

18.30 Joukkomme ottaneet haltuunsa tien Löytövaaraa myöten. Riihivaara tyhjä. Hiilikossa vielä ryssän v.os. yhteyksiä purkamassa. Riihivaaran ja rajan välillä vielä ryssän joukkoja matkalla.